

AGGTELEK-DOMICA TERSEGE
RENDEZÉSENEK KÖZÖS KONCEPCIÓJA

BUDAPEST, BANSKA BYSTRICA - 1979 JULIUS HG

AGGTELEK - DOMICA TÉRSÉGE
RENDEZÉSÉNEK KÖZÖS KONCEPCIÓJA

Budapest, Banská Bystrica 1979. július hó

T A R T A L O M

- I. BEVEZETÉS
- II. TERÜLETRENDEZÉSI ÖSSZEFOGLALÓ
 - Általános jellemzés
 - Megoldandó problémák
 - Javaslatok
- III. A TERÜLET VÉDELME
- IV. ÜDÜLÉS- ÉS IDEGENFORGALOM
- V. A MEGVALÓSÍTÁS I. ÜTEMÉNEK FELADATAI

I. BEVEZETÉS

Az Aggtelek-Domica térsége üdülőterületrendezési tervtanulmányát az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium Területrendezési- és Fejlesztési Főosztálya megbízása alapján a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet, a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban az Építésügyi és Műszaki Minisztérium /MVT-SSR/ megbízása alapján az URBION /Pozsony/ Besztercebányai Irodája készíti.

A munka jelentőségét fokozza, hogy a terműveletek, a Magyar-Csehszlovák Gazdasági és Tudományos Műszaki Együtműködési Vegyesbizottság Területfejlesztési Állandó Munkabizottsága kezdeményezésére - az országhatár mindkét oldalán egyidőben, összehangolva folynak.

A munka közös tematika alapján, s folyamatos tervezői egyeztetéssel készül. /A terv időtávlata: 1995/.

A terművelet első szakaszában, 1977. október 31-ig, mindkét oldalon elkészítették és a nemzeti egyeztetések után dokumentálták a vizsgálatokat, majd sor került a vizsgálati eredmények nemzetközi egyeztetésére és a közös problémák megfogalmazására.

A tervezés második szakaszában a két koncepció már a közös problémák megoldási lehetőségeinek előtérbehelyezésével készült. A magyar és szlovák nemzeti koncepciót a VÁTI és az URBION 1978. augusztusában dokumentálta.

A Magyar-Csehszlovák Gazdasági és Tudományos Műszaki Együtműködési Vegyesbizottság Területfejlesztési Állandó Munkabizottságának X., 1978. november 20-24-ig Harkányban tartott ülésén a két felelős minisztérium írásban előterjesztett nemzeti koncepciókról szóló beszámolóját és a tervezői tájékoztatást a Bizottság tudomásul vette, a tervező intézetek együtműködését pozitívan értékelte.

Egyetértettek abban, hogy a tervezőintézetek közös koncepciót /Csehszlovákiában prognózist/ készítsenek, amelyet az intézetek tervezői szinten egyeztetnek, majd ágazati egyeztetésre kerül a két felelős minisztérium vezetésével. A közös koncepciót a XI. ülés elé terjesztik.

A koncepció úgy készült, hogy első ütemként tartalmazza a következő köz-
zéptávu tervidőszak feladatait.

A fejlesztés első ütemének időszaka 1981-1985-ig tart, mely Magyarországon a VI. ötéves tervvel, Csehszlovákiában a VII. ötéves tervidőszakkal egyezik.

A közös koncepció anyaga dokumentálja a problémakörre vonatkozó legfontosabb javaslatokat. A problémakört meghaladó kérdések megoldása mindkét ország területén kidolgozott önálló területrendezési tervben fog megtörténni, amelyet ezt követően kölcsönösen és folyamatosan össze kell hangolni az adott területre vonatkozó és érvényes törvények és rendeletek értelmében.

II. TERÜLETRENDEZÉSI ÖSSZEFOGLALÓ

A/ TERÜLETRENDEZÉSI ÖSSZEFOGLALÓ A MAGYAR TERÜLETRÉSZRE

Általános jellemzés

Aggtelek-Domica térsége területrendezési tervének vizsgálatai - a magyarországi oldalon - az edelényi járás északi részére, 33 települést magábanfoglaló, mintegy 55.000 ha kiterjedésű területre készültek.

A területrendezési koncepció viszont már csak a vizsgálat eredményei alapján mintegy kétharmadára leszűkített, környezetvédelmi és idegenforgalmi szempontok miatt feltétlenül együttes fejlesztést igénylő térségre ad rendezési javaslatot.

Fentiek szerint az un. Aggteleki üdülőkörzet 21 települést foglal magában /Bódvaszilas kiemelt alsófoku központot, Aggtelek, Jósvaló, Parkupa alsófoku központokat, Szin, Szinpetri, Tornakápolna, Szögliget, Bódvarákó, Tomaszentandrás, Komjáti, Tormanádaska, Hidvégdó, Bódvalenke, Szőlősardó, Teresztenye, Égerszög, Varbóc, Szalonna, Martonyi, Meszes településhálózati szerepkör nélküli településeket/, s összterülete megközelíti a 30.000 ha-t.

A térséghez északon közvetlenül kapcsolódik a vele egy természeti egységet alkotó Gömör-Tornai Karszt szlovákiai része, a Szlovák Karszt. Az elsősorban páratlan természeti szépségű barlangrendszere miatt híres terület Magyarország északkeleti peremvidékén helyezkedik el Miskolctól 60 km távolságban.

Demográfiai szempontból csökkenő lélekszámú terület. A lakosság helyben foglalkoztatását csak részben biztosítják a kedvezőtlen természeti adottságu területeken működő mező- és erdőgazdasági üzemek, valamint kő- és ásványbányák.

Jelentős mértékű a térségből elingázók száma /a munkaképes korú népesség mintegy 50 %-a/.

Idegenforgalmi jellegű foglalkoztatottság Aggteleken és Jósvalón számottevő.

Az 1975 évi 10.844 fő lakónépesség 1985-ig várhatóan 7.300 főre csökken, s néhány kedvező üdülési adottságu település elnéptelenedése is bekövetkezhet.

Kivánatos lenne a települések elnéptelenedésének megakadályozása és a körzet népességének 7.700 fő körüli állandósítása.

A foglalkoztatási lehetőségeket növelni és ezzel egyben a térség gazdasági súlyát - az idegenforgalmi fejlesztéseken túl - az erdő- és mezőgazdasági üzemek tevékenységének bővítése is.

További kőbányászat környezetvédelmi okok miatt csak igen korlátozott keretek között folytatható.

A térség infrastrukturális ellátottságának jelenlegi szintje alacsony színvonalu, javítása kívánatos.

Az úthálózat jelentős szakaszokon korszerűsítésre szorul, a vízgyűjtőkódás, vízellátás, szennyvízelvezetés, tisztítás, vízrendezés, energiaellátás feladatai a környezetvédelmi és idegenforgalmi fejlesztésekkel összhangban, azok által indokoltan oldandók meg.

A térség ház- és lakásállománya öreg, közművesítésre vár. Fenti gondok mérséklését az idegenforgalmi fejlesztések elősegíthetik, a házállomány minőségének javítására ösztönözhetnek.

Megoldandó problémák

A magyar-szlovák határ két oldalán elterülő Gömör-tornai karsztvidék /és karsztjelenségei/ Európa legsajátosabb természeti tájak közé tartozik.

A terület idegenforgalmi szempontból kimagasló értékű látványosság, tudományos értékét tekintve nemzetközi jelentőségű kutatóterület. A két ország számára pedig a karsztvízkészlet, mint ivóvíz bázis elsőrendű fontosságu.

Ezért a karsztvidék közös megvédése, sokoldalú hasznosítása kívánatos. A vizsgálat megállapította, hogy a jelenlegi idegenforgalmi és környezetvédelmi problémák Aggtelek- Jósvaló közvetlen térségében összpontosulnak, s a Baradla-barlang magyarországi és szlovákiai szakaszát érintik.

A Baradla-barlangrendszert és a vidék karsztvízkészletét közvetlen károsodás veszélyezteti, mert a kommunális szennyvizekkel és a talajerózióval bemosódó természetes és vegyi anyagok, tartósan szennyeznek, illetve árvizeket okozva feliszapolják.

A barlangbejáratok erős igénybevétele miatt /sűrűn indított látogató-csoportok/ a barlangszakaszok megvilágítása szinte folyamatos, amely a csoppalképződmények algásodását okozza.

Idegenforgalmi szempontból kedvezőtlen, hogy egyrészt a nagy létszámú csoportok, másrészt pedig a csoportok sűrű indítása miatt a "cseppkővilág" megismerésének élvezhetősége csökken. Ez megakadályozható lenne, ha a Baradla barlang többi /Vöröstó-i, Jósvaló-i, Domica-i/ bejáratát is jobban bevonnák a forgalomba.

A cseppkőbarlang és környéke országos - és nemzetközi - idegenforgalmi jelentőségű terület, amelyet a kiemelkedő diákturizmus mellett a miskolci agglomeráció lakónépességének hétféle kiránduló forgalma is terheli. Az egyre növekvő igényeket jelenleg sem szállásférőhely, sem vendéglátási kapacitás tekintetében nem tudja a terület kielégíteni.

Igen nagymértékű károsodást jelent a karsztvidék ásványkészletének felszíni bányászattal való kiterjedt hasznosítása, melynek korlátozása elsődleges feladat.

Külön nehézséget okoz, hogy nincs olyan létesítményhálózat, amely biztosítaná - elsősorban az Aggteleki barlangbejárat térségébe érkező vendégek számára - a barlanglátogatáson kívüli idő hasznos eltöltését, a közeli karsztfelszín károsításának megakadályozását /sétautak és pihenőhelyek kijelölése, stb./.

Javaslatok

A területrendezési koncepció a fent megjelölt problémák megoldására irányul, s figyelembe veszi a vizsgálat során feltárt további idegenforgalmi-üdülési adottságokat, valamint a környezet-, táj- és természetvédelem sajátos követelményeit.

A koncepció létszámadatainak a meghatározása /idegenforgalmi és üdülőképesség/ a térség teherbíróképességét alapvetően befolyásoló barlangok fogadóképessége, egyéb tartózkodási lehetőségek, valamint a tervezés időtávlataiban /1985, 1995/ várható idegenforgalmi és üdülési igények becsülése alapján történt.

Az üdülési és idegenforgalmi adottságok alapján a lehatárolt térség távlati idénynapi idegenforgalmi, illetve üdülési létszáma 20.000 fő körül határozható meg, amelynek 50 %-a miskolci agglomerációból, 42,5 %-a közeli és távolabbi országrészből, 5 %-a Szlovákiából, 2,5 %-a pedig egyéb külföldi országból érkező kiránduló.

Az egyes természeti adottságok terhelhetősége alapján igazolható, hogy Aggtelek-Jósvafő közvetlen térségében az adottságok károsodása nélkül mindössze napi 5.000 fő idegenforgalmi-üdülőképesség fogadható, a további 15.000 fő részére egyéb lehetőségeket kell feltárni /új barlangbejáratok létesítése, ifjúsági és diákturizmus igényeinek kielégítése, kiránduló és táborozóhelyek kijelölése, stb./.

Ugyancsak sajátos rendezési szempont az összlétszámhoz viszonyítottan magas, várhatóan személygépkocsival érkező, hétvégi kirándulóképesség /miskolci agglomeráció/ igényének kielégítése.

A koncepció a magyarországi térségben hat funkcionális területi egységet /A-F övezet/ jelöl meg, ahol az egymást zavaró, illetve környezetet eltérő mértékben károsító idegenforgalmi és üdülési funkciók lehetőség szerint különválnak.

A térség idegenforgalmi feltárása azt a célt is szolgálja, hogy egyben a környezet aktív védelmét is biztosítsa.

A korábban megjelölt problémák megoldására a koncepció az alábbi rendezési javaslatot adja:

a/ Az idegenforgalom kedvező területi elosztása érdekében

- az új idegenforgalmi feltáróút létesítése Égerszög és Aggtelek /Vöröstó/ között, és a Szinpetri mellett /Kopolya-völgy/ telepített camping elősegíti a Baradla-barlang jelenleg túlterhelt, illetve a kevésbé látogatott bejáratainak arányos igénybevételét,
- további idegenforgalmi adottságok bekapcsolása, illetve fejlesztése /parkerdő Szelcepusztán, néprajzi jellegű kiránduló célpont Tornakápolnán, új barlangok, műemlékek, Rakacai tó melletti strandolási lehetőség/, csölkenti Aggtelek-Jósvafő közvetlen térsége zsúfoltságát,
- a Rét-pataki tározó létesítése után javasolt táborozó központ megépítése esetén az iskolai és egyéb ifjúsági turizmus szabályozhatóvá válik, s csak rövid ideig terheli Aggtelek-Jósvafő közvetlen térségét,
- a gyalogos turisták, illetve a területet részben gépkocsival megközelítő természetjárók számára Szögliget település közelében turista-bázis kijelölése.

b/ A tartós üdülés, gyógyüdülés lehetőségének megteremtésére szolgál az üdülőbázis a Rakacai-tó mellett, illetve a Szabadság-barlang környékén és a Béke barlang közelében, Jósvafőn pedig a gyógyszanatórium.

c/ Sajátos üdülési lehetőségként jelöli meg a koncepció Jósvafő, Tornakápolna, Teresztenye, Égerszög, Szőlőszárd, Varbóc üdülőfaluvá fejlesztését.

d/ A turisztikai célpontok jó feltárása /idegenforgalom mobilizálása/, az országhatár két oldalán elhelyezkedő idegenforgalmi területek közötti jobb együttműködés lehetőségét teremti meg, /cseretáborozás és üdülés lehetőségét a Rét-pataki tározó mellett javasolt táborozó központ teszi lehetővé./

A térség nemzetközi idegenforgalomba való jobb bekapcsolódását szolgálja az Aggtelek-Domica határátkelőhely nemzetközivé minősítése.

e/ A Gömör-Tornai karszt fokozott védelmére szolgál a Szlovákia hasonló jellegű védett területeihez csatlakozó /két egységben 19.595.3 ha kiterjedésű/ tájvédelmi körzet.

/A védetté nyilvánítás 1978-ban a tervekészítés időszakában - a koncepció javaslatainak ismeretében - történt./

f/ A lehatárolt tájvédelmi körzeten belül, elsősorban a víznyelői környékén, valamint a károsításokra különösen érzékeny természeti hőzöldmények területein a koncepció fokozott védelmet tesz lehetővé.

g/ A környezetvédelmi koncepció megoldást tartalmaz a legfontosabb Aggtelek-Jósvafő térségi szennyvizek elvezetésére és tisztítására, valamint az erózióveszély elhárítására.

B/ TERÜLETRENDEZÉSI ÖSSZEFOGLALÓ A SZLOVÁK TERÜLETRE SZRE

A terület általános jellemzése

Az Aggtelek - Domica térség csehszlovák oldalon Safárikovo - Plesivec - Roznava - Turnianske Podhradie vonaltól délre húzódik egészen az államhatárig. Magába foglalja a szlovák karsztvidék hegyszíri egységének jelentős részét, Safárikovo-tól keletre pedig a Dlhovi-hegységet, összesen 50.390 ha kiterjedésben.

A csehszlovák terület meghatározó része a Silicei-fennsík, igen sok karsztjelenséggel, amelyek között különleges helyet foglal el a Domica - Baradla barlangrendszer.

Ez a terület a Szlovák Szocialista Köztársaság alábbi településeit tartalmazza:

Ardovo, Bohunovo, Borka, Brzotin, Coltovo, Dlhá Ves, Drnava, Gemer, Gemrská Panica, Hacava, Hrhov, Hrusov, Jablonov n/Turnou, Jovice, Kecovo, Kováčová, Krásnohorská Dlhá Luka, Krásnohorské Podhradie, Lipovnik, Lucka, Nová Bodva, Plesivec, Silica, Silická Brezová, Silická Jablonica, Slavec, Safárikovo, Turnianske Podhradie, Zádielske Dvorniky.

A magyar tervezési területtel való kapcsolat logikusan következik, mind a szlovák, mind a magyar területen a hegység egységes karszt jellegéből.

A terület gazdasági jelentősége a természeti és gazdasági potenciál sajátos tulajdonságaiból következik.

A termőterület hasznosítása, kihasználása a mező- és erdőgazdasági termelés számára nagy jelentőségű. A termelés szerkezetét nagymértékben befolyásolják a területfejlesztés sajátos követelményei, feltételei, amelyek az erdőállománynak a mezőgazdasági terület rovására való fejlesztését jelentik a kedvezőtlen termőhelyi feltételek, eróziós hatások, stb. elhárítására.

Az elrendezés, valamint a domborzati viszonyok szempontjából a mezőgazdasági termőterület egységes, amelynek hasznosítói tulajdonosokat szövetkezeti és állami gazdaságok. A tervezési területen az erdők termelési és védelmi feladatokat töltenek be. Az erdőgazdálkodás feladata a mezőgazdasági termelésre nem alkalmas terület fokozatos erdősítése és a fa-állomány összetételének megváltoztatása. /Az erdőket az állami erdő igazgatóság kezeli./

Az ipari hasznosítás a helyi, nem ásványi nyersanyagok fejtésén és feldolgozásán alapul. Ezen termelési tevékenység kedvezőtlenül befolyásolja a környezet-kialakítás és környezetvédelem feltételeit.

A tervezési terület három járáshoz tartozik: Rimavská Sobota - Rožnava - Kosice-vidékek. Az egész területen 1970. december 31.-ével 25.765 lakos élt.

A lakosság kor szerinti összetétele:

produktív életkor előtt	6.724	26,1 %
produktív életkorban	14.167	55,0 %
produktív életkor után	4.874	18,9 %
Összesen:	25.765	100,0 %

Az itt élő népességből 10.123 aktív dolgozó, tehát a lakosság gazdasági aktivitása 39,3 %.

A munka-lehetőségek összetétele:

primer szektor	2.720
secunder szektor	1.630
tercier szektor	2.238
Összesen:	6.580

A tervezési terület helységeiből területen kívüli munkahelyekre jár 6.874 fő, ennek 75 %-a férfi.

A problémakör leírása

A Szlovák Tervbizottság - 2000-ig - kidolgozta a népesség fejlődésének prognózisát. Ennek alapján a tervezési területen mintegy 26.000 lakos fog élni. A következő fejlődési szakaszban - 2020 évig - a lakosság bizonyos mértékű elvándorlásával számolhatunk. A lakosság elvándorlása közvetlenül összefügg a lakásállomány pusztulásával és az új lakások tervezett kisebbszámú építésével. A lakás-állomány avulása és pusztulása az egész területen egyenletesen megy végbe.

Az új építkezések kiválasztott urbanisztikai központokban fognak összpontosulni - a tervezési területen ezek városi jellegű települések. A legjellegzetesebbek azok, amelyek fejlett secunder szektorral rendelkeznek, - tehát Safárikovo és Plesivec.

A 2020-ban a területen kb. 7.800 állandóan lakott lakás lesz, amelyekben 2,85 mutató feltételezésével 22.250 személy fog lakni.

A tervezési területen a munkalehetőségek túlnyomó része a primer szektorhoz tartozik. A távlati időszakban számolhatunk a mező- és erdőgazdaság munkaerőigényének csökkenésével.

A secunder szektorban viszont növekedni fognak a munkaerő iránti szükségletek.

A terciér szektorban várható a munkalehetőségek számának növekedése a közösségi szolgáltatások - az elszállásolási, étkeztetési és kereskedelmi létesítmények terén.

A tervezett időszakban a munkalehetőségek optimális száma:

primer szektor	2.100
secunder szektor	3.000
tercier szektor	3.000
Összesen:	<u>8.100</u>

A feltételezett gazdasági aktivitás 44 %-a, a dolgozó népesség száma 9.800 fő lesz. Ebből 8.100 fő az adott területen dolgozhat, 1.700 fő a tervezési területen kívüli munkahelyekre fog munkába járni.

Ezen kérdéseknek mindkét állam részéről való közös megoldásával a koncepció nem foglalkozik, mivel az egyik fél részéről sem jelentkeztek olyan jellegű munkaerő-igények, amelyek vonzóak lennének a szomszédos állam lakossága részére. A közlekedési lehetőségek még a távlati időszakban sem lesznek olyanok, hogy lehetővé tegyék a munkaerő jelentősebb kioszerélését. Az adott települési struktúra keretében egyik államban sincsenek olyan települések, amelyek előnyösebben tudnák fedezni a másik állam lakossága részére a magasabbfokú szolgáltatásokat.

A tervezés a közös üzemeltetési lehetőségekből, és a terület hasznosításának tendenciáiból indult ki, - mindkét tervezői kollektiva kölcsönösen koordinált munkája mellett. A koordinált eljárás szükségességét főleg az alábbi problémák kívánták meg:

Az idegenforgalom, üdülés és gyógyítás témakörében:

- a Domica - Baradla barlangrendszer egyre növekvő attraktivitása és ehhez kapcsolódó értékes természeti adottságokkal szükségessé válik a kölcsönös hasznosítás optimális mértékének /kapacitása/ meghatározását,
- a terület alkalmas az ifjúság üdültetésének fejlesztésére. A koncepció feltételezi a szervezett csereüdülés megvalósítását, amelynek célja a karsztvidék, valamint a két állam területe egy részének kölcsönös megismerése,
- továbbá a koncepciónak foglalkoznia kellett a határmenti térség, turisztikai hasznosításának közös elveivel is.

/A karsztvidék tervezett üdültetési célú fejlesztése Szlovákia területén funkcionálisan és kapacitás szempontjából egyaránt megfelel a Magyarország területén kialakított programnak. Így ez a koncepció egységes, egymást kölcsönösen kiegészítő és könnyen összekapcsolható, dinamikus idegenforgalom és üdültetés lehetőségeit alakítja ki./

A közlekedés témakörében:

- a feltételek kialakítása olyan idegenforgalom megszervezésére, amely feltárja a terület jelentős adottságait, a turisztikai célpontokat az államhatár mindkét oldalán, kizárva a tranzit jellegű közlekedést,
- tekintettel a karsztvidék nemzetközi jellegére /mind idegenforgalmi, mind tudományos szempontból/, a koncepció foglalkozik a meglévő Domica-Aggtelek határátkelőhelynek nemzetközi átkelőhelyé való minősítésével,
- főleg az idegenforgalom szempontjából mutatkozik célszerűnek a Turna nad Bodvou és Tornanádaska közötti vasuti összeköttetés lehetőségének biztosítása.

A környezetvédelem témakörében:

- a térség idegenforgalmi, üdülési és gyógyítási hasznosítását a koncepció a terület hosszútávú környezetkialakítási és védelmi szempontjaival összhangban oldja meg,
- a karsztvidék védelmének rendszerét és módját közös elvek alapján kell megállapítani, amelyek azonos szinten biztosítják a környezet védelmét,
- a területen a karsztviz-készletek már jelenleg is részben ivóvízbázist képeznek. A koncepció ezért foglalkozik a tárolt földalatti vizek hasznosítására vonatkozó igények távlati fejlődésével, illetve növekedésével, egyidejűleg a víz védelmével is, aminek elsőrendű fontosságot tulajdonít. Ezzel összefüggésben foglalkozik a koncepció a szennyvizek tisztításával is,
- a fertőzés lehetőségei miatt mindkét állam egészségügyi szerveinek rendszeres együttműködése szükséges.

Javaslatok

A tervezési területen a gazdasági funkciók területi megoszlása aktívítani kívánja az eddig nem hasznosított, vagy kismértékben hasznosított üdülési lehetőségeket - a terület védelmével összhangban.

A csehszlovák oldalon az üdülés fejlődését főleg a terület két alapvető adottsága segíti elő: a természetes környezet karsztjelenségei és a települések gazdag kultúrtörténeti értékei. Ezek jelentősége a távlatban kétségtelenül növekedni fog. Ehhez járul még az egész vidék biológiailag értékes jellege és a viszonylag jó klíma-feltételek, főleg az erdei üdülés részére. Jelentős mértékben módosító tényező az a körülmény, hogy a csehszlovák területen a nemzetközi és belső idegenforgalom jelentős vonalai keresztezik egymást, valamint az, hogy ennek közelségében nincsenek olyan települések, amelyekből igen nagy igények jelentkeznének a rövidtávú üdülésre vonatkozóan.

A 2000 évig szóló koncepció szerint az üdülési forgalom, főleg a dinamikus utasforgalom közlekedési tengelye az 50-es számú főközlekedési út lesz és ebből fognak leágazni az egyes üdülő központokhoz vezető utak. Súlyponti térség lesz a Rozsnyói-medence, ahol központokban és bázisokban összpontosulnak a dinamikus és hosszabb idejű üdülési kapacitások. Ezek - Roznavá-val együtt - fogják képezni az egész szlovák karsztvidék fő szervezési központját. Az idegenforgalom másodrendű központjai és kiinduló pontjai lesznek a terület szélein elhelyezkedő Safárikovo, Plesivec és Turnianske Podhradie települések. Innen fognak kiindulni a kirándulások az idegenforgalom specifikus központjaiba, különösen Domicába, Gombasek-re, Zádiel-be.

A fejlesztési lehetőségek 2000 után lényegében kapcsolódnak az előző tervidőszakhoz azzal, hogy előirányozzák a terület idegenforgalmi potenciáljának minőségi bővítését. Meghatározó tényező lesz az új, rendkívül vonzó adottság keletkezése, a távlati elképzelésekben szereplő Jablonov-i tározó vízterülete. Itt elsőrendű jelentőségű komplex üdülő-központ alakul ki, és a tartózkodás /idő/ súlypontja ebbe a térségbe tevődik át. Új, igen aktív szervező központ alakul ki az egész tervezési terület számára, ami kétségtelenül megkívánja az üdülési közlekedés koncepciójának eszerint való kialakítását is. Külön, üdülési célú autótutat kell kialakítani, az államhatárral párhuzamosan, amely ezt az új központot Domicával és Zádiel-lel fogja összekötni.

Ernek az utnak az 50-es számú főközlekedési uthoz való csatlakozásával új üdülési közlekedési körutak alakulnak ki a terület szlovák részében, valamint a határátkelőhelyeken keresztül a magyar részben is.

A terület adottságainak közös, csehszlovák - magyar hasznosítását az üdültetés mindkét oldalról biztosított formái valósítják meg. Ehhez tartozik a Domica - Baradla barlangrendszer látogatása, a turisztikai és tudományos kirándulások a Szilicei-fennsík és az Alsó-hegy határmentés sávjában, a motoros turisztikai utvonal a karsztvidék magyar- és szlovák része körül. További sajátos forma a nemzetközi csere-üdülés a két állam csatlakozó területein létesített ifjusági és sport-táborok rendszerében.

A koncepció meghatározza az üdülőtérsegek optimális hasznosításának mértékét is, hogy megakadályozza a túlterhelést.

A terület ivóvízzel való ellátása megkívánja a terület vízvezetékrendszerének olyan kiépítését, hogy erre a hálózatra rá lehessen kapcsolni az összes területpülést és az idegenforgalom központjait. Ezért vízvezetékeket kell építeni Coltovo-n, Krásnahorská Dlhá Luká-n, Kováčová-n, Bohunovo-n, Stárna-n, Hacava-n és Nová Bodva-n.

Az egész terület ivóviz-szükségletét 2000 évig és az ezt követő időszakokra a Szlovák Szocialista Köztársaság vízgazdálkodási irányterve dolgozta ki és mérlegét meghatározta. A mérlegnek a tervezési területre vonatkozó része szerint:

Ellátott terület:	Q max. naponta	liter/mp-ben
	2000 évig	2000 év után
Települések	150,55	144,34
Idegenforgalmi központok	29,90	29,90
Terület összesen:	180,45	174,24

A tervezési területen jelenleg kiépített csatornahálózat nincs, és a szennyvizek tisztítása sincs biztosítva. A szennyvizek elvezetése jelenlegi megoldásának következménye mind a felszíni, mind a felszínalatti vizek szennyezése. A koncepció ezért csatornahálózat kiépítését javasolja olyan mértékben, amely lehetővé teszi a szennyvizek elvezetését egészen az ártalmatlanításuk helyéig.

III. A TERÜLET VÉDELME

A/ A VÉDELEM FELADATAI A MAGYAR TERÜLETRÉSZEN

A koncepció által felölelt terület nagy része karsztvidék: világhírű barlangjai, jellegzetes felszíni és felszín alatti karsztjelenségei, forrásai, karszttavai, jellegzetes karsztvegetációja, növény és állatvilága, kulturtörténeti értékei védelemre érdemesek.

Az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal az Aggteleki-karszt 19 595,3 ha nagyságu területét - a fenti indokok alapján - tájvédelmi körzetté nyilvánította. Feladata a fenti értékek védelme és megőrzése, a tudományos kutatások feltételeinek biztosítása, az üdülés, idegenforgalom, turizmus elősegítése.

A tájvédelmi körzet magába foglalja a Gömör-Tornai karszt magyar területre eső részét, azaz az Aggtelek - Égerszög - Teresztenye - Szüggölgyet - Bódvaszilás - Tornanádaska vonal és az országhatár által beszűkített területet, valamint a Bódva jobb partján a Szalonnai-karsztot és hozzá kapcsolva a Bódva bal partján a Rudabányai-hegység észak keleti nyúlványában a Telokesi-völgyet és az azt kísérő mészkővonulatokat. A tájvédelmi körzet jól kapcsolódik a szlovák oldalon már korábban védetté nyilvánított területhez.

A tájvédelmi körzet területére eső eddigi természetvédelmi területek megszűntek és lényegesen kibővítve, valamint új területekkel kiegészülve szigorúan védett terület kategóriában kaptak védelmet. Összesen 4763,7 ha-nyi szigorúan védett terület van az alábbiak szerint:

1. Baradla, Béke- és Szabadság barlang felszíne; 1857,5 ha
2. Teresztenyei-forrás és Vizetes-nyelő körzete; 313,4 ha
3. Nagy-oldal, Lófej-tető, Haragistya és a Nagy-Tohonya-forrás körzete; 1411,5 ha
4. Medve-kert, Hideg-oldal, Patkós; 179,4 ha
5. Ménes-völgy: Hideg-patak- szurdok és környéke 11,1 ha
6. Szádvár és környéke 47,3 ha

7. Bódvaszilasi Dusa-tető és környéke 179,1 ha
8. Vecsem-bükk területe az aknabarlangokkal 347,6 ha
9. Tormanádaska fölötti hegyoldal és a kastélypark 202,0 ha
10. Martonyi kolostorrom és környéke 214,8 ha

A szigorúan védett területek egy része /3., 4., 5. és 9./ elsősorban a karsztvidék növénytanai ritkaságainak /*Erythronium dens-canis*, *Horagis* sp. - Nagy-oldal; *Dentaria glandulosa*, Kecső- és Ménes-völgy; *Onosma tornensis*, Tormanádaska feletti Alsó-hegy; *Dracocephalum austriacum*, Nagy-oldal; *Pulsatilla slavica* több helyen/ védelmét biztosítja. A fenti területek mellett a 2., 6., 7., 8. és 10. területek célja a jellegzetes karsztos táj arculatának, a karsztvegetációnak, a felszíni és felszín alatti karsztjelenségeknek természetes állapotban való megőrzése. Ezt a célt a nagy tömegű látogatás kizárásával kell biztosítani, ill. csak a kijelölt turistautakon való áthaladást lehet engedélyezni.

Különös gondosságot és problémát jelentenek azok a területek, ahol az emberi beavatkozások, az idegenforgalom már jelenleg is káros hatásokat okoznak, vagy a tervezett létesítmények révén a jövőben káros hatások forrásaivá válhatnak.

A legnagyobb problémát az 1. terület /Baradla, Béke és Szabadság - barlang felszíne/ jelenti, elsősorban az idegenforgalmilag erősen igénybe vett aggteleki barlangbejárat környezetében, valamint a Baradla-barlang karszthidrográfiai rendszerének szennyeződése révén. Az idegenforgalmi túlterheltség csökkentése részben az aggteleki és jósvafői barlangszakaszok látogatottságának kiegyenlítésével, új barlangbejárat létesítésével, új barlangok idegenforgalmi kiépítésével /Béke-barlang, Metcór-barlang, Rákóczi-barlang/, valamint felszíni idegenforgalmi vonzóerők bekapcsolásával érhető el.

A Baradla-barlang felszín alatti vízrendszerének vizeit felszínre hozó Jósua-forrás és Alsó-barlangi-forrás vízminősége a vizsgálatunk óta is tovább romlott. Ennek oka egyrészt elsősorban a barlangrendszer szlovákiai víznyelőinek, valamint az Acheron-víznyelő vízgyűjtőterületének

intenzív, vegyszeres szántóföldi művelése, s ezáltal a megnövekedett eróziós hordalék, és vele a vegyi anyagok besodródása, másrészt az aggteleki turistaközpont túlterhelt, nem kielégítően működő szennyvisztisztító telepéről elfolyó viznek a Bába-lyukba való bevezetése, valamint Aggtelek község nyílt árkokban összegyűlt szennyvizeinek az Acheron-viznyelőbe jutása ill. beszivárgása. Szennyező forrásként jön még szóba a domicai turisztikai létesítmények nem kielégítő szennyviz-elhelyezése.

A védekezést komplex módon és sürgősen meg kell valósítani az alábbiak szerint:

- 1./ A barlangrendszer viznyelőinek közvetlen vízgyűjtőterületén - elsősorban a három domicai viznyelőre vonatkozóan - a szántóföldi művelést és a vegyszerezést meg kell szüntetni, és itt erdősítést kell végrehajtani ill. a gyepgazdálkodásra kell áttérni.
A magyar terület viznyelői közül a Kis-Baradla-, Acheron-, Bábalyuk- és Zomborlyuk - viznyelőknél, valamint a Nagy Ravasz lyuknál erdősítés ill. lefolyásosökkentő erdősáv telepítése szükséges.
- 2./ Meg kell szüntetni az aggteleki szennyvisztisztítótelepről kikerülő szennyvizeknek a Bábalyuk-viznyelőbe való vezetését. A szennyvisztisztítótelep túlterhelt, de szennyviz még kellő tisztítás után sem vezethető karsztvizbe! Ezért a karsztfennsíkron ill. a karsztos területen kívülre vezetni. Új szennyvisztisztítótelepet kell építeni Jós-vafő község alatt a Jósva-völgyében. Ide kell vezetni az alábbi szennyvizeket:

Aggtelek turistaközpont	150 m ³ /nap
Aggtelek község	64 -"-
Vöröstó bejáratl létesítmény	5 -"-
Jós-vafő turistaközpont + gyógyszálló	114 -"-
Jós-vafő község	42 -"-
Béke barlang bejáratl létesít- mény	5 -"-
Összesen:	<u>380 m³/nap</u>

A jósvafői szennyvizzisztítótelepet 580 m³/nap kapacitására lehet kiépíteni, biológiai technológiával. Ez az igényeknek 1995-ig megfelel. A szennyvizelvezető rendszer a VI. ötéves tervben megvalósítandó. A fennmaradó 200 m³/nap kapacitás terhére a Domica turistaközpont Kecovo község szennyvizeit szükséges ebben az ütemben a rendszerbe bekötni, mert a szlovák oldalon annak elvezetése reálisan nem várható.
/A szennyvizzisztítótelepről kikerülő vízmennyiség 28 l/s 6 órás leeresztést figyelembe véve. A Jósva-patak minimális vízhozama 120 l/s, azaz közel ötszörös hígítás biztosítható./

A tervezési területen építendő idegenforgalmi létesítmények szennyvizeinek tisztítását is meg kell oldani úgy, hogy a közeli települések szennyvizeinek tisztítása is megoldódjon /kopolyai camping - Szinpetri; Bódvavölgyi turistabázis - Szögliget, Szin; Szabadság - barlang, Rét-pataki tározó és tábor - Égerszög, Tereszténye, Szőlősardó/.

A kopolyai camping számított szennyvízmennyisége 24 m³/nap, Szinpetri községé 100 m³/nap, és ide vezethető az üdülőfalunak javasolt Tomkó-polna szennyvize is /a karszton elhelyezési lehetőség nincs/. A biológiai szennyvizzisztítótelep szükséges kapacitása 150 m³/nap.

A szögligeti turistabázis keletkező szennyvízmennyisége 15 m³/nap. A szennyvizeket javasoljuk Szögliget község szennyvizeivel /100 m³/nap/ együtt Szin térségében építendő szennyvizzisztítótelepre vezetni, amely fogadná Szin község szennyvizeit /170 m³/nap/ is. A telep javasolt kapacitása 300 m³/nap befogadó a Jósva-patak torkolati szakasza, /a bevezetést a Perkupai-tározó megvalósulása esetén a tározó gátja alá kell áthelyezni./

A rakacai tározó üdülőterülete, valamint Szalonna település szennyvizeinek tisztítása együttesen oldandó meg a Bódvába történő bevezetéssel.

A Szabadság-barlangnál létesülő üdülőbázis és a Rét-pataki-tározónál épülő ifjúsági tábor szennyvizeit és folyamatosan kiépítve Égerszög, Tereszténye, Szőlősardó, Varbóc valamint Perkupa szennyvizeivel együtt regionális szennyvizelvezető rendszerrel kell összegyűjteni és a Perkupa mellett építendő szennyvizzisztítótelepen /320 m³/nap kapacitással tisztítani.

Az előbbiekben részletezett települések szennyvízelhelyezése akkor reális, ha a vízellátásuk is megoldódik.

A karszterület nagy része - különösen Aggtelek és Jósvalfó között és környékén erózióra hajlamos, aminek oka jelentős mértékben a szabad legeltetés. Sürgős feladat a legeltetés kijelölt területre való korlátozása ill. a gyepgazdálkodás fejlesztése.

A területen több kisebb és egy nagyobb bánya /zömmel mészkő és dolomit/ működik. Valamennyi jelentős tájképromboló. Ezeket meg kell szüntetni és rekultiválásukat megoldani.

A mészkőbányák közül az esztramosi megmarad népgazdasági érdekből addig, amíg a kb. 40 m vastagságú, kohászati hasznosításra alkalmas közégrőteg kitermelésre kerül. Utána gondoskodni kell rekultivációjáról. A perkupai anhidritbánya felszín alatt működik, a felszíni létesítmények porszennyezését csökkenteni kell.

A fokozódó idegenforgalom felveti a hulladékelhelyezés kérdéseit is. Alapelveként leszögezhető, hogy a keletkezett hulladékot össze kell gyűjteni és a karszterületen kívül - amennyiben üdülési érdekeket is sért, a tervezési területen kívül - kell elhelyezni. Szóba jöhetnek itt a felhagyásra kerülő bányaterületek. A szemét összegyűjtéséről gondoskodni kell az idegenforgalmilag erősen igénybevett létesítmények /parkolók, kempingek, barlangbejáratok stb./ környékén megfelelő számú hulladékgyűjtő elhelyezésével is.

B/ A VÉDELMI FELADATAI A SZLOVÁK TERÜLETRÉSZEN

Egészségügyi intézkedések

A tervezési terület higiéniai védelmének elvei az alábbiak:

- a levegő védelme,
- a vizek védelme,
- a környezet védelme a nagymértékű zaj ellen,
- egyéb egészségügyi intézkedések.

A levegő védelme:

A levegő tisztaságát főleg az ipari termelés, a hányók és részben a közlekedés által kibocsájtott elemek és vegyületek jelenléte befolyásolja. A jelenleginél kedvezőbb helyzet elérése céljából szükséges:

- korlátozni - a környezetüket - a szabványban megadott koncentrációt meghaladó mértékben porral szennyező üzemek építését és bővítését /150 t/km²/év/,
- a meglévő bányákban, üzemekben csökkenteni a porképződést a termelési technológia módosításával, a proleválószűrők és szűrők alkalmazásával, a szennyezés irányának módosításával és kiküszöbölésével, a szennyezés irányát módosító sodlagos porképződést zöld védősávok rendszerével, biotechnikai intézkedésekkel,
- a por-hullás folyamatos mérésének alapján meghatározni és szigorúan betartani az üzemek védősávjainak méreteit. A porképződésnek a szabványt meghaladó mértékben való fejlődése miatt Zádielskó Dvorníky községben építési tilalmat javasolunk, a 2000 év utáni második szakaszban pedig a település megszüntetését.

A víz védelme:

Kiindulva a "A szlovák karsztvidék, a Murányi-fennsík és a Sepsi-alföld természetes vízgyűjtőterülete védelmének tervéből", amely megegyezik területi tervünkkel javasoljuk:

- korlátozni a víz minőségét veszélyeztető üzemek építését vagy bővítését. A meglévő üzemeknél ki kell értékelni azoknak a vizek

tisztaságára való hatását és komplex szennyvztisztító intézkedéseket kell megvalósítani,

- megtiltani a mérgező, radioaktív, vagy pedig organogén szennyvizeket termelő üzemek építését,
- megakadályozni a víz minőségét veszélyeztető rakterületek építését vagy bővítését,
- megtiltani a mező- és erdőgazdaságban növényvédőszerrel, vagy más káros anyagok alkalmazását.

Ezzel kapcsolatban az alábbi intézkedések szükségesek:

- biztosítani a gázvezeték védelmét,
- tanulmányt kidolgozni a tervezési területről kikerülő szilárd hulladékok megsemmisítésére, előzetéssel, depóniák létesítésével, figyelembevéve ezek kapacitását, akció-sugarát, a bővítés feltételeit,
- megvizsgálni a csapadék elvezetésének módját a tervezési területről és megtenni a szükséges védelmi intézkedéseket.

A környezet védelme a nagymértékű zajjal szemben:

A tervezési területen a legfontosabb zajforrások az egyes ipari üzemek, a bányászati tevékenység, valamint a közlekedés. A legjobban érintett helyekkel kapcsolatosan biotechnikai intézkedéseket javasolunk, a közlekedés zajának csökkentésére pedig zöldsávok létesítését az utak mentén.

A további prognózis szerint meg kell akadályozni a távlati lakó- és üdülő területek közelségében a zajos üzemek telepítését, törekedni kell az ilyen üzemek kitelepítésére ezekből a helységekből. A zaj hatásának objektív értékeléséhez külön kijelölt területeken a zaj intenzitásának folyamatos mérését kell biztosítani.

Egészségügyi intézkedések a járványveszélyre való tekintettel:

Az eddigi járványügyi-virológiai vizsgálatokból megállapítható, hogy /a Szilicei- és Pelsőci-fennsíkokon/ az alábbi védelmi intézkedések szükségesek:

- a járványügyi helyzet állandó figyelemmel kísérése a Járványügyi Intézet szerveinek közreműködésével,
- figyelemmel kísérni és ellenőrizni a mezőgazdasági élelmiszerek monóságát /tej, vaj, stb./,
- bevezetni az üdülők egészségügyi ellenőrzését, beleértve a felvilágosítási és egészségügyi tájékoztatási rendszert is,
- az egészségügyi ellenőrzés rendszerében javasoljuk bevezetni a területre vonatkozóan a radioaktivitás korlátozását, a túllépést jelző rendszer berendezését, valamint a virushordozók fokozott aktivitására és szaporodására vonatkozó jelzőberendezések alkalmazását.

Tekintettel arra, hogy a fertőzést hordozó - kullancs, - a terület biocönózisához kapcsolódik, amely hasonló a karsztvidék magyar részével, feltételezhető, hogy ilyen fertőzési lehetőség a magyar területen is fennáll, ahol éppen ilyen figyelmet kell szentelni erre a kérdésre is. Tehát szükséges a két ország egészségügyi szerveinek együttműködése, mindenekelőtt a rendszeres megfigyelések, a tájékoztatások kölcsönös átadása, stb. szempontjából.

A terület védelmi funkciói biztosításával kapcsolatos követelmények

A terület védelmi funkciói biztosítására vonatkozó követelmények két területre vonatkoznak:

1. A Szlovák Szocialista Köztársaság Kulturális Minisztériuma 110. számú rendeletéből fakadó követelmények /kelt: 1973. aug. 31-én/, amellyel a Szlovák karsztvidéket védett területnek nyilvánították;

2. A Szlovák karsztvidék, a Murányi-fennsík és a Sepsi-síkság természetes vízgyűjtő területe védelmével kapcsolatos követelmények, amelyekre vonatkozóan a pozsonyi Vizgazdálkodási Kutató Intézetben már kidolgozták az idevonatkozó kritériumokat.

A fenti kritériumok megvalósítása szempontjából figyelembe kellett venni az egész védett terület sajátosságait. Itt bizonyos ellentétek jelentkeznek egyrészt a terület védelme, másrészt a terület hasznosítása szempontjából, és ezért a terület védelmére vonatkozóan az alábbi követelményeket kellett felállítani:

1. a természetvédelemmel kapcsolatos új intézkedések /természetvédelmi területek, védett lelőhelyek meghatározása, stb./ és az új települési koncepció, a közlekedési tervek és prognosztizált népesség kapcsolatai közötti aránytalanságokat az egyes települései területrendezési terveinek a következőkben fokozatosan át kell alakítani,
2. a területen a vizek védelmének témakörében a terület hasznosításával, továbbá ennek a környezetre, a vizgazdálkodásra gyakorolt negatív hatásaival kapcsolatos ellentétek megoldása során:
 - nagy figyelemmel kell lenni az ásványi nyersanyagok lelőhelyeire, amelyek jelenleg kutatás stádiumában vannak, mert ezek feltárása megsértheti a hidrogeológiai szerkezetet és a jelentős felszín alatti viktartókat,
 - ki kell dolgozni a területen az ásványi nyersanyagok hasznosításának ágazati irányelveit, a területen az ipari tevékenység csökkentését figyelembe véve,
 - mielőbb megvalósítani a meglévő nyersolaj-vezeték különleges védelmét, ellenőrző és üzembavar elleni biztosító berendezések létesítésével,
 - a csapadékvizek elvezetésének megvalósítása a talajvizek nem kívánatos felhalmozódásának megakadályozása céljából, amelyek erős negatív hatása lenne az egész területen a karsztképződések alakulására,

- kidolgozni a terület mezőgazdasági hasznosításának ágazati irányelveit, hangsúlyozva a mezőgazdasági üzemeltetés védelmi funkcióit /a nagyüzemi termelés széttelepítése, a jelenleg nem megfelelő módon művelt terület hasznosítási módjának megváltoztatása, stb./.
3. A talaj-védelem témakörében, figyelembevéve a természetes és a mesterségesen előidézett eróziót, amely a karsztjelenségek károsítóhatását eredményezheti, a védelmi intézkedések terén meg kell oldani a mezőgazdasági és erdőgazdasági területeken a művelési átválttatás kérdéseit;
- a legidősebb terület, ahol mielőbb meg kell ezt valósítani Domicá térsége, ahol kb. 120 ha szántó területet kell erdőszíténi, biztosítani kell a tervezési területre vonatkozóan az erdőgazdálkodás önálló irányelveit, figyelembevéve a terület védelmét, valamint annak gazdasági és üdülési hasznosítását.
4. A konfliktus jelenségek felhalmozódása miatt részletesebben ki kell dolgozni Kecovo - Dlhá Ves községek rendezési tervét, a magyar területtel való összefüggések figyelembevétele mellett.

IV. ÜDÜLÉS- ÉS IDEGENFORGALOM

A/ AZ ÜDÜLÉS- ÉS IDEGENFORGALOM FEJLESZTÉSÉNEK FELADATAI A MAGYAR TERÜLET- RÉSZEN.

A területrendezési koncepció két alapfeltételezésből indul ki:

- a/ a tervezés időtávlátában a térséget érintő idegenforgalmi- üdülési igények fokozódása várható, s ezt elősegíti az eddiginél kedvezőbb idegenforgalmi együttműködési lehetőség a szlovák féllel,
- b/ sajátos helyzeti adottság a miskolci ipari agglomeráció közelsége, mely miatt a térség hétvégi kirándulóterületként való funkcionálása sem kerülhető el.

Fentieknek megfelelően a koncepciójavaslat az alábbi idegenforgalmi és üdülési tevékenységtypusok területi feltételeinek megteremtésére irányul:

- a/ barlanglátogató idegenforgalom és kirándulás
 - autósturizmus
 - honismereti-és nemzetközi diáktáborozás
 - tudományos tevékenységekkel együttjáró forgalom /kutatás, rendezvények, stb./
- b/ sportszerű természetjárás, barlangászat
- c/ erdei-, vízparti jellegű üdülés
- d/ gyógyászat /barlangterápia/.

A térség adottságainak teherbíróképességét figyelembevéve /különös tekintettel a barlangok korlátozott látogathatóságára/ a magyarországi példán 1995-ben várható és károsító hatás nélkül fogadható egyidejű idegenforgalmi-üdülönépesség 10.000 főben határozható meg. Ebből a barlangok egyidejű kapacitása mindössze 500 fő. Az idegenforgalmi kapacitás további lehetőségeit elsősorban a vízparti üdülőterületek, egyéb természeti és kulturális jellegű kirándulóhelyek, természetjáróterületek biztosítják.

Az egyidejűsögen tulmutató napi idegenforgalom tekintetében a koncepció a körzetben az előbbi létszám kétszeresével, 20.000 fővel számol.

Az idegenforgalom mozgásformáira jellemző, hogy egyes létesítményeinek igénybevétele idénynapon belül a kapacitás megtöbbszöröződését jelentő forgalomban jelentkezik /a barlangok kapacitásának megtízszereződése várható napi forgalomban/, más létesítmények napi forgalma megegyezik kapacitásával /üdülés, gyógyászat, táborozás/.

A koncepció az idénynapi idegenforgalmi-üdülónépesség megoszlásának alábbi jellemző arányaival számol:

a/ Üdülési- idegenforgalmi tevékenység

- barlanglátogató idegenforgalom és kirándulás	51 %
- sportszerű természetjárás és barlangászat	14 %
- üdülés- gyógyászat	35 %

b/ az idegenforgalmi népesség származási helye

- miskolci ipari agglomerációból	50 %
- Magyarország egyéb területeiről	42,5 %
- külföldről	7,5 %
/fentiből szlovák idegenforgalom 5 %/	

c/ közlekedési igény

- egyéni gépjármű /személygépkocsi, motorkerékpár/	70 %
- autóbusz	25 %
- vasut	5 %

d/ tartózkodási idő

- szállásigényes üdülő és kiránduló /1,5 napnál hosszabb időt tölt a területen/	32,5 %
- kiránduló /szállást nem igényel/	67,5 %

Szállásférőhely-fejlesztés tekintetében a koncepciójavaslat a jelenleg meglévő 1.200 férőhely /100 %/ 6.500 férőhelyre /540 %/ való növelését irányozza elő.

A szállásférőhelyek nagyobb hányada, több mint 50 %-a a Rákóczi és a Rét-pataki tervezett tározók mellett kerül megvalósításra.

A térség más funkcionális területi egységeiben 500 fh-et nem meghaladó nagyságrendű szállásférőhelykapacitás biztosítása indokolt.

Aggtelek-Jósvafő közvetlen térségében a Jósvafő-i gyógyüdülön, valamint Jósvafő település néhány lakóépületének idegenforgalmi hasznosításán kívül szállásférőhely nem létesül.

A magyarországi oldalon az idegenforgalmi- üdülési funkciók térbeli megoszlása /tájvédelmi szempontok fokozott figyelembevételével/, a fejlesztési irányok pontosabb meghatározása érdekében a koncepció hat funkcionális területi egységet /övezetet/ jelöl meg.

"A"/ övezet: Aggtelek Jósvafő környéke

meghatározó idegenforgalmi funkciója: barlanglátogató idegenforgalom,
természetvédelmi terület bemutatása

egyéb idegenforgalmi funkciója: gyógyüdülés
egyidejű fogadóképessége: 1.500 fő
idénynapi forgalma: 5.000 fő/nap

A koncepció a barlangok látogatásának arányos eloszlása érdekében a Vöröstői bejáratnál tájvédelmi igényeknek megfelelő vendéglátóegység, kisebb kapacitású autóparkolóhely létesítését, Aggteleki bejárat - Béke barlang - Vöröstői bejárat - Jósvafő között idegenforgalmi buszjárat üzemeltetését tartja szükségesnek.

További barlangbejáratok megnyitása és idegenforgalmi üzemeltetése érdekében szükséges a Béke barlang Vöröstóhoz közeleső szakaszán, s az aggteleki bejáratától észak-keletre a Baradla un. Libanon hegyi barlangszakaszán a magasságában.

Az aggteleki idegenforgalmi központ rekonstrukciója szükséges, Jósvafő település üdülőfalu jellegű fejlesztése és a gyógybarlang bejárata közelében gyógyüdülő létesítése indokolt.

Az Aggtelek-Domica jelenleg kétoldalu határátkelőhely nemzetközivé minősítését az észak-déli irányú nemzetközi idegenforgalom kizárásának feloldása érdekében javasolja a koncepció.

"B"/ övezet: Szelce-puszta környéke

meghatározó idegenforgalmi funkciója: autósturizmus /erdei kirándulón/

egyidejű fogadóképessége: 1.200 fő

idénynapi forgalma: 3.000 fő/nap

Területrendezési előkitűzés a jellemzően hétfégi kirándulók, térségbe érkező autós turisták számára 0,5 - 1 napos tartózkodásra alkalmas kirándulóterület biztosítása intenzív parkerdei fejlesztéssel.

A térséghez tartozik a Szinpetri melletti Kopolya forrás völgyében javasolt tehermentesítő camping.

"C"/ övezet: Tormai- Alsóhegy /Felső-Bódva völgy/

meghatározó idegenforgalmi funkciója: autósturizmus /kulturális jellegű célpont, barlangok/ természetjárás

egyidejű fogadóképessége: 1.000 fő

idénynapi forgalma: 3.000 fő/nap

A koncepció a terv időtárvlatában számol a Bódvaszilashoz közelfekvő Mezőtorbarlang kiépítésével, az Esztramos hegyi Rákóczi barlang turisztikai jellegű látogatásával, a tornaszentandrás, valamint a tervezési területhez közelfekvő tornaszentjakabi műemléktemplomok, a tornaszentandrás kastélypark bemutatásával, s Szögliget településről északra természetjáró központ létesítésével.

"D"/ övezet: Szabadság-barlang környéke

meghatározó idegenforgalmi funkciója: erdei üdülés, természetjárás, barlangászat

egyidejű fogadóképessége: 800 fő

idénynapi forgalma: 1.500 fő/nap

A rendezési koncepció a területen meglévő kis kapacitású üdülő mellett egy építészetiileg kedvezően megformált 300 férőhelyes üdülő létesítését,

s egy elsősorban a Szabadság-barlang "tanbarlangként" való igénybevé-
telére alapozott 50 fh-es szakkörjellegű tábor létesítését tartalmazza.

A Bóke barlang e térségben lévő felső szakaszának látogathatóvá tételé-
idegenforgalmi igényeket elégíthet ki.

Mind az üdülési létesítmények, mind a Bóke barlang felső szakaszának je-
lenlegi bejárata bekötő ut építését, parkolóhely létesítését igényli.

"E"/ övezet: Galyaság

meghatározó idegenforgalmi funkciója: üdülő falvak

egyidejű fogadóképessége: 700 fő

idénynapi forgalma: 2.000 fő/nap

Az öt erősen csökkenő lélekszámú települést magábafoglaló térség Észak-
Magyarország egyik legsajátosabb hangulatu vidéke. A gazdasági forgalom-
ból kieső "zsáktelepülések" üdülőfaluvá fejlesztése indokolt Tornakápol-
nán, továbbá kisforgalmu kirándulóhely létesítése.

A települések üdülőfaluvá fejlesztése egyik lehetősége az elnéptelenedő
falvak teljes leromlása megakadályozásának.

"T"/ övezet: Rétpataki, illetve Rakacai tározó környéke

meghatározó idegenforgalmi funkciója: vízparti üdülő- és táborozóhely

egyéb idegenforgalmi funkciója: vízparti kirándulóterület, kulturális
jellegű kiránduló célpont

egyidejű fogadóképessége: 4.800 fő

idénynapi forgalma: 5.500 fő/nap

A térség különösen a fejlesztés első időszakában az Aggtelek-Jósvafő
társégi/"A" övezet/ területegység részleges ellenpólusának szerepét hi-
vatott betölteni, amennyiben a Rakacai tó melletti parti strandfürdő és
camping megvalósul.

A területrendezési koncepció a Rakacai tó környékére korábban készült
részletes rendezési terv módosításával komplex vízparti üdülőbázis kia-
lakítását javasolja.

A területi egység másik súlyponti területe a tervezett Rétpatchi táborozóra összpontosul.

A kedvezően erdőszült, kirándulási lehetőségekben gazdag helyen a diszturizmus és táborozási igény problémáját kell megoldani.

Az 1.500 férőhelyes táborozó központ létesítése a tó mellett, a térségbe érkező elsősorban magyar, de csereüdültetésben, illetve táborozásban résztvevő szlovák fiatalok számára rövidebb és tartósabb üdülésre egyaránt lehetőséget nyújt.

A koncepció számol a térség egyik legszebb völgyének, a Telekosi völgynek természetjárás céljára való igénybevételével, s a szalomai műemlék-templom, Perkupa műemléki területeinek idegenforgalmával is.

A területrendezési terv idegenforgalmi koncepciója az üdülőkörzet belső és szlovákiát érintő idegenforgalmát a területi adottságokat feltáró "körutrendszer" kialakításával javasolja lebonyolítani. Fenti úthálózat élővé tételével elsősorban a térségben jelentős mértékben jelentkező autósturizmus mobilizálható, s ezzel a környezetre három kirándulási tartózkodás időtartama mérsékelhető.

Az un. külső körut az Aggtelek-Tornanádaskai ut magyarországi szakaszán fekvő idegenforgalmi adottságokat rája fel, majd Szlovákia területén Domicá-Pelsőc-Rozsnyó-Szádelő nevezetességeit fűzi fel.

A fent említett ut magyarországi szakaszához csatlakozva déli irányban a Perkupa-Égerszög-i bekötőut és az Aggtelek-Jósvafő-i ut összekötésével egy belső üdülőforgalmi "körut" alakítandó ki, melynek az üdülési adottságok kedvező feltárása mellett Aggtelek tehermentesítésében is jelentős szerepe van.

A meglévő turistautvonalak felhasználásával közös határmenti kilátópont létesítését is tartalmazza a koncepció /a mindkét oldalról megközelíthető kilátópont igénybevétele nem jelent határátlépést/.

Szükséges azonban a két ország közötti kapcsolat olyan jellegű alakítása is, amely a csoportos, vagy egyéb átlépés lehetőségét is biztosítja.

B/ AZ ÜDÜLÉS- IDEGENFORGALMI FEJLESZTÉSÉNEK FELADATAI A SZLOVÁK TERÜLET-
RÉSZEN

A terület üdültetésre való hasznosításának alapelvei

A látogatók lehető legnagyobb számára, szigorúan körülhatárolt terü-
leteken, igen szervezett módon be kell mutatni a természet egyedül-
álló, védett értékeit és biztosítani kell a látogatók részére a sza-
bad pihenést, sportot, szórakozást a védett területen kívül kiépített
üdülési központokban.

A karsztvidék területén az üdülési látogatottság sajátosságai a rend-
kívül vonzó természeti jelenségek, mindenek előtt a barlangok rövid-
idejű, átmenő jellegű látogatása. Ezek a pusztulásra igen érzékeny te-
rületen találhatók és ezért ezeken a területeken a mozgást és közle-
kedést korlátozni kell a csekély kiterjedésű, műszakilag tökéletesen
biztosított területekre, az üzemeltetés idejének és térségének maximi-
lis korlátozása mellett.

Az üdülési funkció sajátos szempontjai figyelembevételével a területet
nyolc egységre kívánjuk felosztani:

- A. Dlhov-i hegyvidék
- B. Domica
- C. Szilicei-fennsík
- D. Rozsnyói-medence
- E. Torna felső völgye
- F. Cremosná patak völgye
- G. Zádiel
- H. Tornai-medence.

Ezek az egységek a tervezés jelen stádiumában az üdülőterület alapvető
területi egységei. Az "A" - "G" terület egységek kifejezetten üdülő jel-
legűek, a "H" egységben ez a funkció elhanyagolható. Mindegyik terüle-
ti egység sajátos funkciókkal rendelkezik.

Az üdülő-egységek szervezeti strukturájában javasoljuk megkülönböztetni az alábbiakat:

1. az idegenforgalom központjai és bázisai megfelelően szabályozott és kizárólagos átmenő látogatottsággal. Ezek a következők:
Domica, Kecovo, Gombasek, Silica, Silicka és a Szádelői-völgy,
2. Központok /üdülő központok/ és bázisok a látogatottság megválasztásával, ahol az átmenő látogatottság mellett még az üdülés különböző formái is előfordulnak, a megfelelő elszállásolási kapacitásokkal együtt. Ezek a következők:
Cinca, Lapsa, Krásna Horka, Krásnohorska Dlhá Luka, Lipovnik, Hrusov, Silická Jablonica, Kováčová, Lucka, Borka, Zádiel és Hacava.

Különös rendeltetésűek azok a helységek, amelyek a dinamikus idegenforgalom céljait szolgálják és szervező központ jellegűek, vagy pedig kiinduló pontok és saját üdülési háttérrel rendelkeznek. A tervezési területen kívül fekszik Roznava, amely domináns helyzettel rendelkezik, mint az egész Slovák karsztvidék fő szervező központja, és Safárikovo, mely megfelelő földrajzi fekvésű és ellátottságu, továbbá kiinduló pontként is szolgál a terület nyugati szélén.

Az üdülési- és idegenforgalmi tevékenység és ellátás négy komplex központban fog koncentrálni:

- Domica - Aggtelek
- Gombasek - Szilicei-femsík
- Krásna Horka - Krasnahorkai-barlang
- Zádiel Turnianske Podhradie

/A Domica- Aggtelek központ különleges jellegű, mivel magában foglalja a határ mindkét oldalán fekvő területeket és ennek fejlesztését és konszolidációját a két fél közösen kell, hogy megoldja./

A természetvédelem fontossága megkívánta a terület üdülésre való hasznosítása formáinak kategorikus differenciálását. Ezért az állami és szervezési felosztás mellett még javasoljuk a terület funkcionális felosztását három alapvető zónára, éspedig:

- "A" - a szervezett látogatottság zónája
- "B" - a szabályozott látogatottság zónája
- "C" - a szabad látogatottság zónája.

Az "A" zóna tartalmazza az összes állami természetvédelmi területet, a védett területen található védett természeti képződményeket és lelőhelyeket. A "B" zóna a védett terület kiemelkedő térségeire terjed ki. A "C" zóna a tervezési területen az egyéb üdülő térségeket képviseli.

- Az "A" zónában - átmenő látogatók, mint a barlangok szervezett látogatásainak, a tudományos-turisztikai utaknak és serjatos érdektevékenységeknek a résztvevői,
- barlang-terápiai gyógylétesítmények elszállásolt betegek, valamint a szükséges üzemeltető és kiszolgáló személyzet,
 - speciális üzemeltetési és kiszolgáló tevékenység elszállásolási kapacitás nélkül, kivéve a gyógylétesítményeket. Sport- és pihenő területek a rekreációs idő eltöltéséhez,
 - a látogatás ütemezése már a szervező központokban szabályozva.
- A "B" zónában - átmenő látogatók, mint gyalogos turisták és a természeti vagy kulturális látványosságok iránt érdeklődők,
- különleges érdektevékenység és a szervezett üdülés elszállásolt résztvevői, mint táborok, erdei iskolák és egyéb szakmai akciók. Az üzemeltetési, kiszolgálási, valamint sport- és üdülési ellátás rendszerint a meglévő helységekhez kapcsolódik.

- A "C" zónában - a rövid- és hosszúidejű üdülés, valamint a dinamikus idegenforgalom elszállásolt résztvevői,
- rövididejű üdülés átmenő látogatói, motoros és gyalogos turisták. Teljes üzemeltetési, kiszolgálási, valamint sport- és üdülési ellátás az üdülőközpontokban, bázisokban, valamint üdülő funkcióival rendelkező településekben.

A terület adottságainak közös, magyar - csehszlovák hasznosítását mindkét részről az üdülés rendezett formáival valósítják meg. Ezekhez tartoznak a Domcia - Baradla barlangrendszer látogatásai, tudományos-turisztikai utvonalak a Szilicei-fennsík és az Alsó-hegy határmenti sávjában, motoros turista-kör a karsztvidék magyar és csehszlovák része körül. Sajátos forma lesz az államközi csere-üdülés az ifjúsági és sport-táborok rendszerében, mindkét államnak a védett területhez csatlakozó részein. Ugyancsak igen vonzó lehetőség mutatkozik arra, hogy ifjúsági vasuti vándortáborokat lehessen megszervezni, amikor a külön erre a célra is alkalmassá tett vasutállomásokon helyezik el a szerelvényeket.

A javasolt ifjúsági és sport-táboroknak mindenekelőtt a sport és érdekszervezetekben összevont tanuló és dolgozó ifjúságot kell szolgálnik. Az ifjúságot a természet megismerésére és védelmére, a barlangászatra, a sziklamászásra, a turisztikára kell irányítani, de éppen így a történelemre, néprajzra, vízisportokra és más hasonló hasznos tevékenységekre.

A területre vonatkozó prognózisok még le nem zárt problémája, a barlangok gyógyítási tényezőinek kihasználása. A Gombaszögi-barlangban folytatott eddigi kutatás a barlang-terápia pozitív lehetőségeire mutat rá. A karsztvidék magyar részén, a Béke-barlangban ezen gyógyításfajta már be van vezetve és ennek további fejlesztését tervezik az alkalmas barlangok kapacitás-lehetőségeinek teljes kihasználásával.

Csehszlovákiában ezzel a problémakörrel kapcsolatban az egészségügyi tárca még nem foglalt el olyan álláspontot, amely lehetővé tenné a megfelelő üdülő komplexumok, főleg szanatóriumok építésének megtervezését. A távlatban ilyen fajtájú gyógykezelés bevezetését a Gombaszögi-barlangban kívánják megoldani.

A csehszlovák részről tervezett karszterület javasolt fejlesztése funkcionálisan és kapacitás szempontjából összhangban van a osztrák magyar területen tervezett program-mértékével. A dinamikus idegenforgalom és üdülés helységeinek egységes, egymást kiegészítő és könnyen összekapcsolható rendszerét tartalmazza. Tekintettel a miskolci települési- ipari agglomeráció közelségére számol azzal a lehetőséggel, hogy a csehszlovák területen lévő üdülőközpontok és bázisok a jövőben ezen agglomeráció lakosainak hétféle üdülési igényeit is részben ki tudják elégíteni. Ezzel szemben a magyar oldalon tervezett, víz melletti üdülőközpontok Közép- és Kelet-Szlovákia északabban fekvő városai lakosai részére is üdülési lehetőséget biztosíthatnak.

A tervezési terület üdülési látogathatóságát az egyes központok és üdülési bázisok, valamint az idegenforgalom limitált látogatóinak összessége határozza meg. Tekintettel arra, hogy a terület látogatása különböző védett körzetekre irányul különböző mértékű idő-intenzitással és tartózkodási idővel, döntő jellegűek az egyes helységekre és településekre vonatkozó igények. Az egész területre vonatkozó globális adatok csak informatív jellegűek. A 2020 évig terjedő időszakra vonatkozó prognózis szerint a tervezett látogatottság optimális értéke /azaz napi átlag a nyári idényben/ kb. 20.000 átmenő látogató /2 - 6 óra/, kb. 6.000 rövididejű látogató /6 - 24 óra/ és kb. 4.000 elszállásolt látogató /2- és ennél több napra/. A maximális értéke /hetente 1 - 2 napon a nyári szezonban/ kb. 35.000 átmenő látogató. Kivételes érték lehet /kulturális vagy egyéb tömeges rendezvények, egy idényben 2 - 3 alkalommal/ a napi 60.000 átmenő látogató.

Az egész tervezési terület 50.390 ha kiterjedéséből mintegy 40.100 ha, azaz 80 % jut az üdülési célú területre. Ebből az "A" zóna /szervezett látogatottság/ 8.660 ha, azaz 21 % a "B" zóna /szabályozott látogatottság/ 16.240 ha, azaz 41 % és a "C" zóna /szabad látogatottság/ 15.200 ha, azaz 38 %.

A Domic - Aggtelek területen /csehszlovák rész/ az idegenforgalom, üdülés és gyógyítás szervezeti egységeinek tájékoztató jellegű meghatározása:

Koncepció 2000-ig

A/ Dlhov-i hegyvidék

1. Cinca: Vállalati és családi üdülés bázisa, helyi jelentőségű; 400 - 1.600 fő/nap
2. Lapsa: Vállalati és ifjúsági üdülés bázisa, területi jelentőségű; 600 - 1.700 fő/nap

B/ Domic

3. Plesivec: Dinamikus idegenforgalom és motoros turisztika bázisa, területi jelentőségű; 2.000 - 4.500 fő/nap
Néprajzi ünnepek központja /távlatilag 1985 év után/, országos és nemzetközi jelentőségű; 30.000 fő/nap, egy alkalommal egy évben
4. Domic: Dinamikus idegenforgalom és átmenő látogatás központja, országos és nemzetközi jelentőségű; 1.200 - 2.000 fő/nap
5. Kecovo: Átmenő látogatások és turisztika bázisa, területi jelentőségű; 200 - 500 fő/nap

C/ Szilicei fennsík

6. Gombasek: Dinamikus idegenforgalom és átmenő látogatás központja, országos és nemzetközi jelentőségű; 800 - 1.400 fő/nap
Szánatóriumi üdülés bázisa, területi jelentőségű; 60 - 80 fő/nap
Néprajzi ünnepek központja /távlatilag 1985 évig/, országos és nemzetközi jelentőségű; 6.000 fő egy alkalommal egy évben

7. Silica: Átmenő látogatás, turisztika és különleges kedvtelések /sziklamászás, barlangászat, stb./ bázisa, területi és országos jelentőségű; 800 - 1.000 fő/nap

D/ Rozsnyói-medence

8. Krásna Horka: Dinamikus idegenforgalom és motoros turisztika központja, országos és nemzetközi jelentőségű; 2.600 - 4.000 fő/nap
Kulturális ünnepek központja, területi jelentőségű; 20.000 fő egy alkalommal egy évben
9. Krásnahorská Dlhá Luka: Dinamikus idegenforgalom és nyári üdülés központja, országos és nemzetközi jelentőségű; 3.600 - 4.400 fő/nap
10. Lipovník-Soroska: Motoros turisztika bázisa, területi jelentőségű; 500 - 1.000 fő/nap

E/ Torna felső völgye

11. Hrusov: Vizi üdülés, vállalati és családi üdülés bázisa, helyi jelentőségű; 500 - 1.000 fő/nap
12. Silická-Jablanica: Ifjúsági, vállalati és családi üdülés és turisztika bázisa, területi jelentőségű; 600 - 1.000 fő/nap
13. Silicka: Természettudományos turisztika bázisa, területi jelentőségű; 100 - 2.000 fő/nap

F/ Cremosná patak völgye

14. Kováčová: Vállalati, ifjúsági és családi üdülés bázisa, területi jelentőségű; 600 - 900 fő/nap
15. Lucka: Családi és vállalati üdülés bázisa, helyi jelentőségű; 300 - 500 fő/nap
16. Borka: Vállalati, családi és ifjúsági üdülés, valamint motoros turisztika bázisa, természettudományi és turisztikai bázis, területi jelentőségű; 600 - 1.000 fő/nap

G/ Zádiel

17. Szádelői-völgy: Átmenő látogatás és turisztika bázisa, területi és országos jelentőségű; 1.800 - 3.000 fő/nap
18. Zádiel: Dinamikus idegenforgalom, turisztika, hegymászás, természettudomány bázisa, országos és nemzetközi jelentőségű; 500 - 1.800 fő/nap
19. Turniansko-Podhradie: Dinamikus idegenforgalom, vízi üdülés és motoros turisztika központja, országos jelentőségű; 2.400 - 6.000 fő/nap
20. Hacava: Családi és vállalati üdülés és turisztika bázisa, területi jelentőségű; 400 - 1.000 fő/nap

H/ Tornai medence - - -

Fejlesztési lehetőségek 2000 után

E/ Torna felső völgye

21. Jablonov: Nyári üdülés, vízisportok és turisztika
komplex központja, országos jelentőségű.

/A napi látogatásra vonatkozó első adat az optimumot, a második a maximumot jelenti./

V. A MEGVALÓSÍTÁS I. ÜTEMÉNEK FELADATAI

A/ A VI. ÖTÉVES TERVBEN MEGVALÓSÍTANDÓ FELADATOK A MAGYAR TERÜLETRÉSZEN

A területrendezési koncepció két időtávlata 1985. és 1995.

Utóbbi időpont a népgazdasági tervezés hosszutávú tervidőszakával, előbbi Magyarországon a VI. ötéves tervvel egyezik.

A térség magyarországi részén átlagos időnyapon jelenleg megforduló idegenforgalmi-üdülónépesség a koncepció szerint hosszutávban kétszeresére emelkedik, s 20.000 fő nagyságrendet ér el.

A tervidőszak első részében /1985-ig/ defenzív jellegű fejlesztés biztosítható, a megvalósítandó létesítmények a jelenlegi kedvezőtlen helyzet felszámolására irányulnak, s létszámnövelő idegenforgalmi létesítmények /új barlangszakaszok megnyitása, vízparti létesítmények, stb./ csak a hosszutávú időszak második részében valósíthatók meg reálisan.

A barlangrendszer közvetlen károsításának elhárítása érdekében:

- Aggtelek község közműves vízzel ellátott, ezért még az első ütemben a csatornahálózatot ki kell építeni.

/A tisztított szennyvizek elhelyezésére a jelenlegi megoldás alkalmatlan /a Bábalyuk - víznyelőn a karsztvízbe - engedés megengedhetetlen/, így egyedüli megoldás a Jósva-patakba való vezetés/

- Jósva-fő község csatornahálózatát ki kell építeni, a Tengerszem szálló és egyéb kiszolgáló létesítmények szennyvizeit is ebbe a hálózatba vezetni.

- A Vörös-tői létesítmények /lásd: továbbiakban/ szennyvizeit a jósva-fői szennyvitztisztítótelepre kell vezetni.

- A domicai turistaközpont valamint Kecovo község szennyvizei is ebbe a hálózatba kötendők be.

- A fenti szennyvizek tisztítására a Jósva patak mellett Jósva-fő alatt szennyvitztisztító telepet kell építeni.

A barlangrendszer közvetlen károsodását okozzák a viznyelők közvetlen vízgyűjtőterületein folytatott intenzív mezőgazdasági művelés következtében barlangba mosódó talaj, illetve vegyi anyagok. Elsősorban a Kis Baradla, Acheron, Zombor-lyuk, Bába-lyuk, kisebb mértékben a Nagy Ravasz-lyuk viznyelők környékén összpontosul a szennyezés. Ezekon a viszonylag kiskiterjedésű területeken meg kell szüntetni a szántóföldi művelést, a vegyszerfelhasználást és tartós növényborítotttságot biztosító erdőt, ill. gyepterületet kell telepíteni, illetve létesíteni.

Az idegenforgalom jelenlegi aránytalan megoszlásának kikiszöbölése érdekében:

- Az idegenforgalmi szállásférőhelyek növelésére arányosabb elosztására I. ütemben a Tengerszem-tó és az autóparkoló közötti területen átmenetileg faházak felállítása /40 fh/ szükséges, melyek később megszüntetendők a Kopolya-völgyi camping megvalósításával. Előbbi létesítmény elhelyezésére rendelkezésre álló terület 10 faháznál több építmény elhelyezésére még átmenetileg is alkalmatlan.

- Aggtelek- Jósvaló szűkebb térség turisztikai jellegű szállásférőhely-igényének hatékony kielégítését szolgálja az I. ütemben megépítendő 300 fh-es camping /Kopolya-völgy/.

- Ugyancsak az aggteleki barlangbejárat tuzsufoltságának csökkentése érdekében fejlesztendő a Vörös-tói bejárat környéke. A barlangbejárat közvetlen közelségében idegenforgalmi iroda /jegykezelés, tájékoztatás/, vendéglátóegység, továbbá parkolóhelybővítés szükséges. Az említett magasépítmények egy egységben, tájbaillő módon alakítandók ki.

A további parkolóhelyek 2-3 kisebb egységben a terep megbontása nélkül építendők meg.

Fenti idegenforgalmi létesítmények teljeskörű megvalósításának feltétele a korábbiakban említett szennyvizelvezető és tisztítórendszer megépítése.

/A koncepcióban szereplő Galyaságon átvezető, - Perkupát Aggtelek- Jósvalfó térségével összekötő ut megépítése jelentős szerepet tölt be az idegenforgalom arányosabb elosztásában. Ezen túlmenően további fejlesztést megalapozó beruházásnak is tekinthető./

Barlangbejáratokat tehermentesítő egyéb kirándulócélpontok fejlesztése érdekében:

- Szelce-pusztán, több egységben, a távlati kapacitást is figyelembevéve 300 fh-es erdei autóparkoló létesítendő, a parkerdő a Ménes-patak völgye irányába fejlesztendő tovább, s ugyancsak e térségben vadaskert is létesítendő.

Az esetenként jelentkező kereskedelmi és vendéglátási igények mozgóbüfével olgíthetők ki.

A parkerdei létesítmény intenzív fenntartást igényel.

Szükséges a jelenlegi szelce-pusztai alsórendű ut korszerűsítése, szélesítése, burkolatmegerősítése.

- Javasolt a Tornakápolna-i bekötőút kiépítése, a település előtti szép kilátásu helyen autóparkolóhely építése, a Tornakápolna-i festett kazettás mennyezetű műemlék-jellegű templom idegenforgalmi bemutatásra való helyreállítása, közkifolyós kut létesítése.

- A tágabb térséget megismerni szándékozó autósturisták fogadása érdekében szükséges a területen található műemléktemplomok /Tornaszentandrás, Szalonna/, és a tornanádaskai park előtt autóparkolóhelyek kialakítása, közelükben büfék létesítése, a vendéglátóhelyek felújítása.

A további fejlesztés megalapozása érdekében:

- A 2603-as ut és Égerszög közötti összekötő utszakasz megépítése, mely Perkupát a Galyaságon át összeköti Aggtelek- Jósvalfó térségével és felteetele a Szőlősdárdó, Teresztenye, Égerszög üdülőfaluként javasolt települések jobb közuti, illetve idegenforgalmi kapcsolatának, a Szabadság-barlang környéki erdei üdülőbázis, az idegenforgalmi hasznosításra javasolt Bóke-barlang közuti kapcsolata megteremtésének, a Rét-pataki

tározó mellé javasolt táborozóközpont és a Baradla-barlang összekötésének, s egy belső idegenforgalmi körút megvalósulásának.

- A Rakacai-tározó mellett létesült és a továbbiakban is fejlesztendő üdülési létesítmények vizellátása érdekében a Meszes- Szalonna-i vizellátó hálózat összekapcsolása szükséges az északborsodi regionális rendszerrel. A szükséges vezetéket 1985-ig meg kell építeni. Fenti létesítmények szennyvizeinek tisztítására szennyvisztisztítótelepet kell építeni, a tisztított szennyvizek befogadója a Bódva lehet.

- Rakaca-patak tározó feletti szakasza, illetve a tározó minden koncentrált és diffúz /elsősorban mezőgazdasági eredetű/ szennyeződéstől mentesítendő. Fenti igény betartása feltétele a tó fürdésre való hasznosíthatóságának.

- A felszíni bányászati tevékenység korlátozása, illetve folyamatos felszámolása szükséges tájvédelmi okokból különös tekintettel a Telekes patak völgyére.

Egyéb /épitményfelújítás - kihasználás, illetve intézkedés jellegű/ feladatok:

- Az aggteleki Cseppkő Szálló felújítandó, az eredetileg önkiszolgáló étteremnek tervezett /jelenleg bárként működő/ helyiség rendeltetésének megfelelő üzemeltetése szükséges /a szálloda terrasza része bár céljára kiképezhető/.

Az aggteleki Barlang Szállóban létesített kiállítás elhelyezése a színvonalas kialakítás mellett sem tekinthető véglegesnek, új e célra alkalmas építmény kijelölése, a létesítmény áttelepítése és muzeummá fejlesztése indokolt.

- Jósvalón a Tengerszem-tóhoz kapcsolódó létesítmények, a tó gátrendszere, fürdőmedence, s a körülötte lévő építmények állaga leromlott, felújítandók. /A rendezés előfeltétele a területek tulajdonjogi rendezése./

- A magyar-csehszlovák együttműködés keretében az Aggtelek-Domica határ-átkelőhely nemzetközivé minősítése szükséges, s a meglévő létesítmény fenti célnak megfelelő átalakítása.

A területrendezési koncepcióban megjelölt feladatok pontos meghatározása, illetve összehangolása érdekében a következő rendezési tervek, tervtanulmányok elkészítése szükséges:

1. Aggtelek- Jószaafő- Égerszög településosoport rendezési terve.
/Fenti terven belül^a Dlhá Ves- Domica- Kecovo- Aggtelek- Jószaafő térségi szennyvizelvezető, illetve tisztítórendszer terve./
2. Jószaafő, Égerszög, Teresztenye, Szőlósardó, Varbóc, Tornakápolna üdülőfaluvá fejlesztésének tanulmányterve, intézkedési terv az elnéptelenedő falvak életbentartására.
3. A 2603-as ut és Égerszög közötti összekötő utszakasz tanulmányterve, /összhangban az 1.pontban szereplő tervvel/.
4. A Rakacai-tó körüli üdülőterület részletes rendezési tervének módosítása,
5. A Rétpataki tározó és a mellette javasolt táborozóközpont tanulmányterve,
6. A Szelce-pusztai parkerdő és vadaskert tanulmányterve,
7. Az aggteleki tájvédelmi körzet tájrendezési terve, a felszíni idegenforgalmi létesítményekkel együtt,
8. Az idegenforgalomra kiépített, illetve kiépítendő barlangokra vonatkozó tervek. /összhangban az 1. és 7. pontban foglaltakkal/.

B/ A VII. ÖTÉVES TERVBEN MEGVALÓSÍTANDÓ FELADATOK A SZLOVÁK TERÜLETRÉSZEN

A terület megfelelő funkcióit jelentős mértékben befolyásoló igen sürgős problémák megoldásának biztosítására irányuló intézkedésekhez a következő időszakban /a következő ötéves tervben/ a határ mindkét oldalán az időbeli és területi intézkedések összhangja szükséges. Ezért az alábbi főbb feladatok és ezek megoldására vonatkozó alapvető követelmények szakaszos kidolgozása szükséges, figyelembe véve a területen a környezetvédelemmel és az üdülés fejlesztésével kapcsolatos konfliktusok megszüntetését a VII. ötéves terv időszakában.

A területen a környezet állapotát elsősorban a talaj mezőgazdasági hasznosítása befolyásolja. Tekintettel a jelenlegi helyzetre, a feladatok céljaival összhangban a harmonikus fejlesztés érdekében meg kell oldani az alábbi problémákat:

a talajjal kapcsolatban:

- a mezőgazdasági termelés területi szerveivel összhangban meg kell határozni a tervezési területen az egyes kulturák termesztésének mértékét,

- a területvédelem szempontjából tervezett változások keretében Domica térségében mintegy 120 ha szántó területet az erdőgazdaságnak kell átadni, a természetvédelem érdekében rendezni kell a legelő határait, valamint a szántóterület és a tartósan füves térségek határait is a Szilicei-fennsík, Hrhov, Kecovo és S.Brezova körüli karsztterületen.

a növénytermesztés terén:

- meg kell változtatni a növénytársulásokat Domica térség területén, valamint a terméketlen talajokon, különösen a karsztos töbrök területén /Silica, S.Brezova, Hrhov, Kecovo területén/;

az állattenyésztés terén:

- tekintettel a környezetvédelemre és az állattenyésztés területi szervezetére ki kell dolgozni az állattenyésztési létesítmények telepítésének tanulmányát a tervezési területen,

a talajművelés és a talajjavítás terén:

- agrokémiai, hidrokémiai és erózió elleni rekultiváció.

A vízháztartás és a talajszerkezet megjavítása, valamint a talaj potenciális termőképességének fokozása céljából a fenti irányú beavatkozásokat csak olyan területeken lehet elvégezni, ahol megvannak a lehetőségek a rendszeres művelésre a termelés követelményeinek megfelelően. Ezzel összefüggésben meg kell szüntetni minden további beavatkozást a karszt jellegű talajokon /azaz Silica, S.Brezova, Dmica, Kecovo, Hrusov stb. területe/, valamint a terméketlen területekhez csatlakozó közvetlen területeken is.

A természetvédelem szempontjából a kutatással együttműködve ki kell dolgozni a trágyázás módozatait a természet- és vízvédelmi területeken.

Az erdők részarányát, a cél-erdők kijelölését, valamint a gyepgazdálkodást - a terület jellegétől /profiljától/ függően - önálló erdőgazdálkodási irányelvek kidolgozásával kell biztosítani.

A tervezési területről a szennyvizek elvezetése és ártalmatlanítása céljából rendkívül időszerű:

- a csatornahálózat kiépítése Kecovo település és üdülő központ részére. A szennyvizek elvezetését és tisztítását a magyar területen javasoljuk megoldani.

- csatormarendszer kialakítása a Dmica-i idegenforgalmi bázis részére, vagy az egész Dlha Ves település részére, amennyiben a magyar fél részéről felajánlott 200 m³/nap kapacitás erre elegendő. A csatorna elvezetését a magyar területen létesített szennyvisztisztító teleppel javasoljuk megoldani. Tekintettel a terület bonyolult domborzati viszonyaira, ezen koncepciót részletesebb tanulmány formájában kell kidolgozni:

A szennyvizeknek csehszlovák területről magyar területre való elvezetésének tervezete a magyar területrészre készített tervvel összhangban van.

A legfontosabb befogadó a Sajó /Slana/ folyó Bohunovo-ig van rendezve. Az 1972, 1974 és 1976. évi árvizek rámutattak a folyómeder nem kielégítő kapacitására, ami megkívánja a folyómeder részbeni rekonstrukcióját, ill. a lefolyás szabályozását mesterséges visszatartó tározók segítségével.

Jelenleg szabályozási munkák folynak a folyón Buhunovo - Plesivec és Roznava - Nadabula szakaszokon. 1979-ben tervezték megkezdeni a Plesivec-Roznava szakasz rendezését, úgy, hogy ezen építkezés befejezése után /a VII. ötéves tervben/ a terület biztosítva lesz a Sajó folyó nagy árvizeivel szemben, az államhatár - Roznava szakaszon. Az állami vízgazdálkodási terv értelmében az 1985. évig tározót terveznek építeni a Sajón - Bohunovonál.

A Sajó árterületének a nagy árvizektől való védelmét a Garam, Ipoly, Sajó és a Bódva folyók szabályozásának tanulmánya szerint kívánják megoldani, ezáltal csökkenteni lehet az árvizek maximális szintjét. Ezen tanulmány szerint Slavec felett árvíz visszatartó tározót kívánnak létesíteni, ezért a területet a koncepció már tartalmazza.

A területen a döntő ipari tevékenység fejlődése az egyes tárcák távlati célkitűzésein alapul. Ezek a célkitűzések - tekintettel a termelési tevékenységnek a környezetre gyakorolt káros hatására, - ellentétben vannak a terület hasznosításának irányelveivel, továbbá ezt a területet védetté is nyilvánították. Ezért javasoljuk, hogy a területre önálló tanulmány készüljön, amely meghatározza a secunder szektor fejlesztését a terület egyéb funkcióival összhangban.

A tervezési területen haladnak keresztül a táv- és tranzit gázvezetékek, amelyek száma az 1985. évig a következőképpen bővül:

- Barátság gázvezeték, 700 mm keresztmetszet, 5,5 MPa nyomás,
- Transgáz I. és II. gázvezetékek, 2 x 1200 mm keresztmetszet, 7,5 MPa nyomás,
- Konzorcium gázvezeték, 1200 mm keresztmetszet, 7,5 MPa nyomás.

Az 1985. év utáni távlat még nem ismeretes, azonban nem zárható ki, hogy az adott területen még további gázvezetékeket is fognak lefektetni. A nagynyomású /2,5 MPa/ elosztó gázvezetékek Ardovo térségében vannak a Barátság gázvezetékre csatlakoztatva.

A gázvezetékeknek a védett területen való elhelyezését az illetékes kormányzerveknek kell egyeztetni úgy, hogy a természetes környezet károsítása minimális legyen.

Jablonov nad Turnou-i tranzit gázvezeték kompresszor-állomásból származó hulladékhőt mezőgazdasági célokra javasoljuk felhasználni.

A karszterületet és a távlati víztározókat biztosítani kell a nyersolaj elszivárgásának veszélyével szemben. Ezért mielőbb meg kell valósítani a meglévő gázvezetékek különleges védelmét, éspedig konkrét, üzembiztonságot szavatoló intézkedésekkel, valamint az üzemeltetés és karbantartás különleges módjainak alkalmazásával.

Tekintettel a II/587 számú főközlekedési ut funkciójára és a magyarországi határátkelőhely nemzetközi átkelő állomássá történő átsorolására, szükséges ezen határátkelőhely átépítése. Az utvonalat a Domicia és Dlhá Ves településeken kívül javasoljuk vezetni. A Domicia-i határátkelőhelyet javasoljuk nemzetközi jelentőségű határátkelőhellyé átminősíteni.

Az üdülő zóna fejlődése irányításának elvei:

A Domicia - Aggtelek területi egység magyar oldalán az üdülő zóna fejlesztésének irányítása céljából a VII. ötéves tervben főleg az alábbi elveket javasoljuk megvalósítani:

- Mielőbb ki kell dolgozni a részletes rendezési terveket a legfontosabb központok és települések, azaz Domicia, Plesivec, Gombasek, Krásna Horka, Krásnahorská Dlhá Luka, Zádiel és Turniansko Podhradie részére, figyelembe véve akkor a jelen koncepciót.

- Meg kell oldani a Gombaszögi-barlang gyógyászati célokra való hasznosításának problémáját, és szakszerű vizsgálat alapján javaslatot kell kidolgozni az ásványi nyersanyagok fejtésével és feldolgozásával kapcsolatos negatív hatások megszüntetése céljából.
- Ki kell dolgozni a néprajzi ünnepeknek Gombasekről Plesivecre, vagy pedig más megfelelő területre való áthelyezésének szempontjait és így biztosítani kell az új területek és létesítmények kiépítését ezen ünnepek megvalósításához.
- Tanulmányokat és megfelelő műszaki-gazdasági elemzéseket kell kidolgozni többcélu víztározók építésére a javasolt üdülőközpontokban és bázisokban, különösen Krásna hora, Dlhá Luka-n és Turnianske Podhradie-n.
- Ki kell dolgozni a javasolt tudományos-turisztikai utvonalak koncepcióját, biztosítani kell ezek fokozatos kiépítését csehszlovák és magyar oldalon. Meg kell oldani felhasználásuk szervezeti kérdéseit, beleértve a határátkelőhelyeket és a már említett területeket.
- Komplex módon kell kiépíteni a belépő térséget a Dömica-i barlangrendszernél.

VZÁJOMNE KOORDINOVANÁ
KONCEPCIA ORGANIZÁCIE ÚZEMÍ

DOMICA - AGSTELEK

BANSKÁ BYSTRICA, BUDAPEŠŤ - JÚL 1979

I. ÚVOD

Vypracovaním územnoplánovacej štúdie rekreačného územia Domic - Ággtelek bol poverený URBION - pobočka Banská Bystrica Ministerstvom výstavby a techniky SSR a VÁTI Budapešť Ministerstvom výstavby a rozvoja miest MĽR.

Význam prác zvyšuje časová zosúladenosť projekčných činností logicky vyplývajúcich z kontinuity územia po oboch stranách štátnych hraníc. Podnet k takémuto riešeniu dala Stála pracovná komisia pre oblastný rozvoj Zmiešaného československo - maďarského výboru pre hospodársku a vedecko - technickú spoluprácu.

Vypracovanie prebieha na základe spoločnej osnovy, za sústavného zosúladovania na úrovni projektantov, / časový horizont návrhu : 1995 /.

V prvej etape projekčných prác do 31. októbra 1977 obidve strany vypracovali a po národných odsúhlaseniach zdokumentovali prieskumy, potom nasledovalo vzájomné zosúladenie výsledkov prieskumov a určenie spoločných problémov.

V druhej etape projekčných prác obidve koncepcie boli vypracované s hlavným dôrazom na možnosti riešenia spoločných problémov. Koncept návrhu za SSR a maďarskú koncepciu URBION a VÁTI zdokumentovali v auguste 1978.

Na X. zasadnutí Stálej pracovnej komisie pre oblastný rozvoj Zmiešaného československo - maďarského výboru pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu, ktoré sa konalo 20. až 24. novembra 1978 v Harkányi, boli predložené písomné správy o národných koncepciách za obidve zodpovedné ministerstvá a informácie podané projektantmi. Stála pracovná komisia vzala na vedomie. Spolupráca projekčných ústavov bola hodnotená pozitívne.

O B S A H

- I. ÚVOD
- II. ÚZEMNO-PLÁNOVACÍ SÚHRN
VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA
POPIS PROBLEMATIKY
OPATRENIA
- III. OCHRANA ÚZEMIA
- IV. REKREÁCIA A CESTOVNÝ RUCH
- V. ÚLOHY I. ETAPY REALIZÁCIE

Na tomto zasadnutí sa projekčným ústavom uložilo vypracovať spoločnú koncepciu / na území Slovenska prognózu /, ktorú ústavy pdsúhlasia na úrovni projektantov, potom nasleduje odvetové zosúladenie na základe riadenia dvoch zodpovedných ministerstiev. Vzájomne koordinovanú koncepciu predložia na XI. zasadnutí. Koncepcia má obsahovať úlohy prvej etapy - nasledujúceho strednodobého plánovacieho obdobia.

Prvá etapa rozvoja trvá od 1981 do 1985, čo v MĽR spadá do VI. 5 RP a v ČSSR do VII. 5 RP.

Materiál spoločnej koncepcie dokumentuje najzávažnejšie javy týkajúce sa hraničnej problematiky. Riešenie problémov presahujúcich hraničnú problematiku je predmetom samostatne spracovaných územno-plánovacích dokumentov za každé národné územie, pri vzájomnom priebežnom zosúladení, vypracovaných v zmysle platných zákonov a vyhlášok vzťahujúcich sa na to - ktoré národné územie.

II. ÚZEMNO - PLÁNOVACÍ SÚHRN

A/ ÚZEMNO-PLÁNOVACÍ SÚHRN ZA SLOVENSKÚ ČASŤ ÚZEMIA

Všeobecná charakteristika územia

Riešené územie krajinného komplexu Domica - Aggtelek sa na čsl. strane nachádza južne od čiar Šafárikovo - Plešivec - Rožňava - Turnianske Podhradie, až po štátnu hranicu. Zahrňuje podstatnú časť orografického celku Slovenský kras, východne od Šafárikova tiež Dlhoveského pohoria o celkovej rozlohe 501390 ha.

Určujúcim útvarom na čsl. časti územia je Silická planina, s množstvom krasových javov, medzi ktorými osobitné miesto zaujíma jaskynná sústava Domica - Baradla.

Vymedzené územie sa dotýka katastrov týchto sídiel na území Slovenskej socialistickej republiky :

Arдово, Bohúňovo, Bôrka, Brzotín, Čoltovo, Dlhá Ves, Drnava, Gemer, Gemerská Panica, Hačava, Hrhov, Hrušov, Jablonov n/Turňou, Jovice, Kečovo, Kováčová, Krásnohorská Dlhá lúka, Krásnohorské Podhradie, Lipovník, Lúčka, Nová Bodva, Plešivec, Silica, Silická Brezová, Silická Jablonica, Slavec, Šafárikovo, Turnianske Podhradie, Zádielské Dvorníky.

Územná väzba s maďarským riešeným územím logicky vyplýva z jednotného orografického celku krasového charakteru na slovenskom a maďarskom území.

Hospodársky význam územia spočíva v jeho špecifických vlastnostiach prírodného a ekonomického potenciálu.

V oblasti pôdneho fondu sa na jeho exploatacii podiela poľnohospodárska a lesohospodárska výroba. Štruktúra pôdneho fondu v riešenom území je do značnej miery ovplyvňovaná formami reliéfu, ktorý podmienil vývojové zmeny, smerujúce k zvyšovaniu lesného fondu na úkor poľnohospodárskeho, z titulu nevhodných pôdnych podmienok, erozívnych účinkov a pod.

Z hľadiska usporiadania, ako i reliefovej náväznosti poľnohospodársky pôdny fond tvorí jednotný celok, užívateľmi ktorého sú prevažne družstevné a štátne organizácie. Lesy v riešenom území sú rozdelené na hospodárske / výnosové / a účelové / ochranné /. Úlohou lesného hospodárstva je postupné zalesňovanie pôdneho fondu nevhodného na poľnohospodársku výrobu a zmeny porastovej skladby. Lesný pôdny fond je spracovaný organizáciou Štátne lesy.

Priemyselná exploatacia je založená na báze ťažby a spracovania miestnych nerusných surovín. Charakter tejto výrobnjej činnosti nepriaznivo ovplyvňuje hľadisko ochrany a tvorby životného prostredia.

Riešené územie patrí k 3 okresom - Rimavská Sobota, Rozňava, Košice - vidiek. Vcelom riešenom území žilo k 31.12. 1970 25. 765 obyvateľov.

Vekové zloženie obyvateľstva :

predproduktívny vek	6. 724	26,1 %
produktívny vek	14. 167	55,0 %
postproduktívny vek	4. 874	18,9 %
<hr/>		
s p o l u :	25.765	100,0

Z celkového počtu 25. 765 bývajúcich obyvateľov je ekonomicky aktívnych 10. 123 osôb, čo je ekonomická aktivita 39,3 %.

Skladba pracovných príležitostí :

primárny sektor	2.720
sekundárny sektor	1.630
terciárny sektor	2.238
<hr/>	
c e l k o m :	6.580

Zo sídiel riešeného územia odchádza za prácou 6.874 osôb, z toho je 75 % mužov.

Popis problematiky

Slovenská plánovacia komisia spracovala prognózu vývoja počtu obyvateľstva do roku 2000. Na základe cca 26.000 obyvateľov. V ďalšej etape vývoja do roku 2020 počítame s migráciou obyvateľstva do roku 2020 z riešeného územia. Migrácia obyvateľstva bude priamo závislá na doživaní bytového fondu a predpokladanej realizácie nových bytov. Dožívanie bytového fondu je v celom území rovnomerná.

Nová výstavba sa bude sústreďovať do vybraných centier urbanizácie - v riešenom území sú to strediskové sídla miestneho významu. Najvýraznejšie sú tie, ktoré majú vyvinutý sekundárny sektor - Turnianske Podhradie a Plešivec.

V roku 2020 bude v riešenom území cca 7.800 trvale obývaných bytov v ktorých pri obývanosti 2,85 bývať 22.250 osôb.

Nositelom pracovných príležitostí v riešenom území je primárny sektor.

Vo výhľadovom období počítame so znížením nárokov na pracovné sily v poľnohospodárstve a lesníctve.

V sekundárnom sektore sa zvýšia nároky na pracovné sily.

V terciárnom sektore sa očakáva vzrast pracovných príležitostí na úseku občianskej vybavenosti - ubytovacie a stravovacie zariadenia a obchodná vybavenosť.

Optimálny počet pracovných príležitostí v navrhovanom období :

primárny sektor	2 100
sekundárny sektor	3 000
terciárny sektor	3 000
<hr/>	
spolu :	8 100

Predpokladaná ekonomická aktivita je 44 % - počet ekonomických aktívnych osôb bude 9.800 osôb.

Z toho 8 100 môže byť ekonomicky aktívnych v riešenom území, 1.700 osôb bude z riešeného územia za prácou odchádzať.

Spoločným riešením tejto oblasti sa koncepcia nezaoberá, keďže ani na jednej strane sa nejavia nároky na pracovné sily takého charakteru, ktoré by boli priťažlivé pre obyvateľstvo susedného štátu. Dopravné vzťahy ani vo výhľadovom období neuvažujú, aby sa vytvorila možnosť pre významnejšiu výmenu pracovných síl. V rámci daností sídelnej štruktúry ani v jednom štáte nie sú také sídla, ktoré by mohli výhodnejšie pokrývať nároky na vyššie služby pre druhú stranu. Riešené organizácie územia vychádza zo spoločných šploatačných znakov a tendencií využitia predmetného územného priestoru pri vzájomnom, koordinovanom postupe oboch riešiteľských kolektívov. Potrebu koordinovaného postupu si vyžiadali najmä tieto problémy :

Vo sfére cestovného ruchu, rekreácie a liečby

- Vzrastajúca atraktivnosť jaskynnej sústavy Lomica - Aggtelek s príslahlým významným prírodným potenciálom vyvolala potrebu určenia optimálneho rozsahu / kapacity / vzájomného využívania

- riešené územie je vhodné pre rozvoj mládežníckej rekreácie. Konceptia predpokladá organizovanie výmennej formy rekreácie charakteru poznávacieho, záujmového, odborného a vedeckého na vytipovanom území krasu / slovenské a maďarské územie /

- ďalej bolo nutné sa v koncepcii zaoberať vypracovaním spoločných zásad turistického využívania v bezprostrednom pohraničnom priestore.

Navrhovaný rozvoj rekreačných priestorov krasu na území SSR funkčne i kapacitne zodpovedá úrovni programovej na území v MĽR.

Tvorí jednotnú, návzájom sa dopĺňajúcu a ľahko prepojitelnú sústavu lokalít dynamického cestovného ruchu i pohybovej rekreácie.

Vo sfére dopravy

- Vytvorenie podmienok pre organizovanie cestovného dopravného okruhu, ktorý spája významné danosti územia, turistické cieľové body po oboch stranách štátnej hranice, s vylúčením dopravy tranzitného charakteru

- keďže riešený krasový priestor má aj medzinárodný význam tak z hľadiska cestovného ruchu ako aj vedeckého, koncepcia sa zaoberá prekategORIZOVANÍM existujúceho hraničného prechodu Domica - Aggtelek na medzinárodný

- najmä z hľadiska cestovného ruchu sa ja ví účelná možnosť železničného spojenia Turňa nad Bodvou - Tornanádaska.

Vo sfére ochrany životného prostredia

- Využitie priestoru pre cestovný ruch, rekreáciu a liečbu rieši koncepcia v súlade s hľadiskami dlhodobej / výhľadovej / ochrany a tvorby krajiny

- systém a spôsob ochrany krasového komplexu bolo potrebné stanoviť na základe spoločných zásad, ktoré zabezpečia ochranu na rovnakej úrovni

- zásoby krasových vôd v území už v súčasnosti čiastočne zdrojom pitnej vody. Koncepcia rieši preto perspektívny nárast nárokov na využívanie akumulovaných podzemných vôd, súbežne s ich ochranou, ktorej kladie prvoradý význam. V tejto súvislosti koncepcia sa zaoberá čistením odpadných vôd.

- z titulu existencie prírodných ohnisk nákazy je potrebná sústavná spolupráca zdravotníckych orgánov oboch štátov.

Opatrenia

Územné rozloženie ekonomicko-hospodárskych funkcií v riešenom priestore sleduje aktivizovanie dosiaľ nevyužitých, alebo menej využívaných možností rekreačnej exploatacie v súlade s ochranou územia.

Rekreačnú aktivitu na Československej strane vyvolávajú najmä dve základné činnosti územia - mohutný krasový fenomén prírodného prostredia a bohaté spoločenské hodnoty osídlenia. Ich význam aj v dlhodobom výhľade bude nepochybne narástať. K nim prístupuje biologicky hodnotný ráz celej krajiny a relatívne dobré klimatické podmienky najmä pre letnú rekreáciu. Výrazne modifikujúcim faktorom je skutočnosť, že na našej časti územia sa križujú významné trasy medzinárodného a vnútroštátneho cestovného ruchu a to, že v jeho blízkosti nie sú sídla, z ktorých by sem smerovali veľmi vysoké nároky na krátkodobú rekreáciu.

Koncepcia riešenia do r. 2000 spočíva v tom, že komunikačnou osou rekreačnej dopravy, najmä dynamického cestovného ruchu, bude štátna cesta čís. 50, z ktorej budú odbocovať nástupy do jednotlivých rekreačných stredísk a základní. Ťažiskovým priestorom bude Rožňavská kotlina, kde sa sústreďia kapacity dynamickej i pohybovej rekreácie v aglomerácii stredísk a základní.

Tieto spolu s Rožňavou budú tvoriť hlavné nástupné centrum do celého Slovenského krasu. Priradenými strediskami cestovného ruchu a východisťovými bodmi budú okrajovo položené sídla Šafárikovo, Plešivec, Turnianske Podhradie. Z nich bude smerovať pasantná návštevnosť do špecifických stredísk cestovného ruchu, pajaňa Domic, Gombaseku, Zádielu, a turistická frekvencia do celého Krasu.

Možnosti rozvoja po r. 2000 v podstate navádzajú na predchádzajúce riešenie s tým, že predpokladajú kvalitatívne rozšírenie rekreačného potenciálu územia. Určujúcim faktorom bude vznik novej, mimoriadne atraktívnej danosti, akou nesporne je uvažovaná vodná nádrž Jablonov. Tu sa tvorí komplexné rekreačné stredisko prioritného významu a ťažisko pohybovej rekreácie sa presunie do tohoto priestoru. Vzniklé nové, veľmi aktívne nástupné centrum do celého riešeného územia, čo si nevyhnutne vyžiada prispôbiť aj koncepciu rekreačnej dopravy. Vytvorí sa osobitná rekreačná automobilová trasa, súbežná so štátnou hranicou, ktorá bude spájať toto nové centrum Domicou a Zádielom. Jej napojením na štátnu cestu čis. 50 vzniknú rekreačné dopravné okruhy v slovenskej časti a cez hraničné prechody aj v maďarskej časti Krasu.

Spoločné, česko-slovensko - maďarské využitie daností územia sa uskutoční obojstranne zabezpečenými formami rekreačnej aktivity. Medzi ne patrí prehliadka jaskynnej sústavy Domic - Aggtelek, náužno - turistické trasy v pohraničnom pásme Silickej planiny a Dolného vrchu, mototuristický okruh okolo slovenskej a maďarskej časti krasového komplexu. Špecifickou formou bude výmenná medzištátna rekreácia v sústave mládežníckych a športových táborov na prilahlom území obidvoch štátov.

Koncepcia obsahuje mieru optimálneho využívania priestorov rekreačnej exploatacie, s cieľom zabrániť preťaženiu tejto sústavy.

Zásobenie územia VÚC pitnou vodou v požadovanom vybilancovanom množstve a vodou vhodnej kvality vyžaduje dobudovať v území systém vodovodov tak, aby boli na vodovodnú sieť napojené všetky sídelné útvary a lokality cestovného ruchu. Z toho hľadiska je potrebné dobudovať vodovody v sídelných útvaroch Čoltovo, Bohúňovo, Krásnohorská Dlhá Lúka, Kováčová, Stárňa, Hačava a Nová Bodva.

Potreba pitnej vody pre územný celok k časovej etape do roku 2000 a po roku 2000 je vybilancovaná z prognózných špecifických potrieb udaných pre návrhové obdobie Smerným vodohospodárskym plánom SSR. Celkový prehľad bilancií za územný celok je nasledovný :

Zásobená časť	Q max. denné v l/sec.	
	do r. 2000	po r. 2000
Sídelné útvary	150,55	144,34
lokality CR	29,90	29,90
Územný celok celkom	180,45	174,24

V riešenom území nie je v súčasnosti vybudovaná verejná kanalizácia a zabezpečené likvidovanie splaškových odpadových vôd na kanalizačných čistiaciach staniciach. Spôsobom súčasného odvádzania odpadných vôd zo sídelných útvarov dochádza ku znečisťovaniu tak povrchových, ako i podzemných vôd. Koncepcia navrhuje vybudovať kanalizačnú sieť v rozsahu zabezpečujúcom úplné odvedenie odpadných vôd splaškových až po miesto likvidovania.

B/ ÚZEMNOPLÁNOVACÍ SÚHRN ZA MAĎARSKÚ ČASŤ ÚZEMIA

Všeobecná charakteristika

Prieskumy územnoplánovacieho návrhu územia AGGTELEK - DOMICA - na maďarskej časti - boli prevedené v severnej časti okresu Edelény, ktorý má 33 sídelných útvarov na rozlohe cca 55.000 ha.

Naproti tomu územnoplánovacia koncepcia na základe výsledkov prieskumov navrhuje urbanistické opatrenia len pre cca dvojtretinové územie, ktoré bolo zmenšené na túto rozlohu na základe nárákov vyžadujúcich bezpodmienečne spoločný postup ochrany životného prostredia a cestovného ruchu.

Na základe uvedeného rekreačné územie AGGTELEK obsahuje 21 sídelných útvarov / Bódvaszilas - stredisková obec vyššieho významu, Aggtelek, Jós-szafő, Perkupa - strediskové obce, Szin, Szinpetri, Tornakápolna, Szögliget, Bódvarákó, Tornaszentandrás, Kojáti, Tornanádaska, Hidvégardó, Bódvalenke, Szőlőszárd, Teresztenye, Égerszög, Varbóc, Szalonna, Matronyi, Meszes / településhálózati / - sídelné útvary bez významu z hľadiska siete sídelných útvarov / a jeho celková rozloha približne je 30.000 ha.

K územiu na severe bezprostredne sa pripája slovenská časť Gemersko-turnianskeho krasu, Dlovenský kras, ktorý s ním tvorí jednotný prírodný celok.

Predovšetkým pre svoj jaskynný systém známe územie z hľadiska nenapodobiteľných prírodných krás sa rozprestiera na severovýchodnej okrajovej časti MĚR, vzdialené asi 60 km od Miskolcu.

Z hľadiska demografie na území obyvateľstva úbúda. Miestnu zamestnanosť obyvateľstva len čiastočne zabezpečujú existujúce poľnohospodárske a lesné závody, resp. minerálne bane a lomy vzhľadom na nepriaznivé miestne výrobné danosti.

Počet odchádzajúcich do zamestnania z územia je značný / cca 50 % pracovného obyvateľstva /. Zamestnanosť v cestovnom ruchu na Jós-szafő a Aggtelek je značná.

Počet obyvateľov z 10.844 v roku 1975 očakávateľne klesne na 7.300 a môže dôjsť k vylúdeniu niekoľkých sídelných útvarov s výhodnými rekreačnými danosťami. Bolo žiadúce zabrániť vylúdeniu týchto sídelných útvarov a stabilizovať počet obyvateľstva územia na úrovni cca 7.700.

Rozširovanie činností lesných a poľnohospodárskych závodov - okrem rozvoja cestovného ruchu - by rozširovalo pracovné príležitosti a rovnako by stúpila i hospodárska váha územia.

Ťažba kameňa vzhľadom na ochranu územia môže pokračovať len vo veľmi obmedzených reláciách.

Súčasná úroveň infraštruktúralnej vybavenosti územia je nízka, jej vylepšenie je žiadúce.

Cestná sieť vyžaduje rekonštrukciu na značných úsekoch, riešenie úloh vodohospodárstva, zásobovania vodou a čistenia odpadových vôd, úpravy vodných tokov a zásobovania energetiou má byť na základe zdôvodnenej potreby rozvoja ochrany životného prostredia a cestovného ruchu v súlade.

Bytový a domový fond územia je prestárky, vyžaduje vybudovanie inžinierskych sietí. Zmiernenie uvedených starostí môže podporiť rozvoj cestovného ruchu vzhľadom na jeho aktivizujúci vplyv z hľadiska kvalitatívneho vylepšenia domového fondu.

Problémy na riešenie

Gemersko-turniansky kras / a jeho krasové jazy / rozprestierajúci sa na oboch stranách maďarsko-slovenských hraníc patrí medzi najsvojráznejšie krajinné celky Európy.

Územie z hľadiska cestovného ruchu predstavuje atraktivitu s veľkou hodnotou, z hľadiska vedeckého je výskumným územím s medzinárodným významom. Krasová zásoba vody ako vodohospodárska základňa pre obidva štáty má prvoradú dôležitosť. Preto spoločná ochrana a mnohostranné využívanie krasového územia je žiadúce. Prieskumy zistili, že súčasné problémy cestovného ruchu a ochrany životného prostredia sa sústreďujú v bezprostrednej blízkosti oblasti Aggtelek - Domica, dotýkajú sa maďarskej a slovenskej časti jaskyne Baradla.

Jaskynný systém Baradla a krasovú zásobu vôd okolia ohrozuje bezprostredné poškodenie nakoľko chemické látky naplavujúce sa komunálnymi odpadovými vodami a prírodné chemické látky naplavujúce sa pôdncu eroziou trvale ju znečisťujú resp. zapríčiňujú povodne ju zabahňujú.

Vzhľadom na jednostrannosť využívania vstupu do jaskyne v Aggteleku / častá frekvencia vpúšťania prehliadkových skupín / osvetlenie jaskynných úsekov je skoro nepretržité čo zapríčiňuje uchytenie sa mikroorganizmov na kvapľových útvaroch.

Z hľadiska cestovného ruchu je nepriaznivé, že vzhľadom jednak na početnosť skupín a na druhej strane vzhľadom na vysokú frekvenciu ich vpúšťania do jaskyne sa znižuje pôžitok zo spoznávania " kvapľového sveta ".

Tomuto by sa dalo zabrániť ak do ruchu by sa zapojili lepšie aj ostatné vstupy jaskyne Baradla / vstupy pri Vörstő, Jósvalő, Domica /.

Kvapľová jaskyňa a jej okolie je územím cestovného ruchu so štátnym a medzinárodným významom, ktorú zťažuje okrem značnej študentskej turistiky aj víkendový turistický ruch obyvateľstva aglomerácie Miskolc.

Územie stále narastajúce nároky z hľadiska ubytovacích a reštauračných kapacít nemôže uspokojiť.

Veľmi značné poškodenie predstavuje rozšírené zúžitkovanie minerálneho bohatstvo krasovej oblasti ťažbou v povrchových baniach, prvoradou úlohou je obmedzenie tejto ťažby.

Zvláštne ťžkosti zapríčiňuje to, že neexistuje taká sieť vybaveností, ktorá by zabezpečila - predovšetkým pre návštevníkov prichádzajúcich do oblasti vstupu do jaskyne pri Aggteleku - užitočné strávenie času mimo návštevy jaskyne, ochranu blízkeho krasového povrchu / vyznačenie prichádzkových trás a odpočinkových miest, atď./.

Opatrenia

Územnoplánovacia koncepcia smeruje k riešeniu horeuvedených problémov s prihliadnutím na svojráznosť nárokov životného prostredia, krajiny a prírody.

Početné údaje koncepcie / početnosť z hľadiska cestovného ruchu a rekreácie / boli odhadnuté na základe zatažiteľnosť územia v zásade určujúcej prijímacej schopnosti jaskýň, ostatných pobytových možností a v časovom horizonte návrhu / 1985, 1995 / očakávaných nárokov cestovného ruchu a rekreácie.

Na základe daností cestovného ruchu a rekreácie výhľadová sezonná denná prítomnosť návštevníkov cestovného ruchu resp. rekreácie na ohraničenom území sa môže určiť v počte 20.000, z čoho predstavujú 50 % z aglomerácie Miskolc, 42,5 % z bližších a vzdialenejších častí štátu, 5 % zo SSR, 2,5 % z iných cudzích štátov prichádzajúci turisti.

Na základe zatažiteľnosti jednotlivých prírodných daností sa dá určiť, že v bezprostrednej blízkosti oblasti Aggtelek - Jósvald bez poškodenia daností sa môže prijímať len 5.000 oôsb v rámci cestovného ruchu a rekreácie, pre ďalších 15.000 oôsb sa musia zabezpečiť ďalšie možnosti / zriadenie nových vstupov do jaskyne, uspokojovanie nárokov mládežníckej a študentskej turistiky, vyznačenie miest pre výlety a tábory atď./.

Taktiež svojráznym urbanistickým hľadiskom je uspokojenie nárokov víkendových návštevníkov vo vysokom pomere k celkovému počtu, očakávateľne prichádzajúcich motorizovane / aglomerácia Miskolc /.

Koncepcia maďarskej oblasti určuje 6 funkcionálnych územných jednotiek / zóny A-F /, kde jednotlivé navzájom sa rušiacie resp. životné prostredie v rôznej miere poškodzujúce funkcie cestovného ruchu a rekreácie podľa možností sa rozčleňujú.

Rozvoj oblasti z hľadiska cestovného ruchu sa snaží aj o jej súčasnú aktívnu ochranu.

Na riešenie problémov určených v predchádzajúcom koncepcia navrhuje nasledovné opatrenia :

a/ V záujme vhodného územného rozdelenia cestovného ruchu

- vybudovanie novej prístupovej cesty, Egerszög - Aggtelek / Vöröstó /
- zriadenie campingu pri Szinpetri umožní úmerné využitie menej využitých resp. odľahčí preťažené vstupy ja skyne Baradla
- zapojenie ďalších daností cestovného ruchu, resp. ich rozvoj / lesopark v Szelcepuszta, národnopisné výletné centrum v TornaKápole, nové ja skyne, historické pamiatky, možnosť kúpania v jazere pri Rakaca/ znižuje preplnenosť v bezprostrednej blízkosti oblasti Aggtelek - Jósvalő
- v prípade zriadenia navrhovaného táborevého centra po vybudovaní vodnej nádrže na potoku Rét bude možné regulovať školskú a inú turistiku a takto táto len na krátku dobu zatažuje bezprostrednú oblasť Aggtelek - Jósvalő
- pre peších turistov resp. pre milovníkov prírody, ktorí z časti prichádzajú do oblasti motorizovane vyznačenie turistickej býzy v blízkosti sídelného útvaru Szögláget.

b/ Na vytvorenie možnosti trvalej rekreácie, liečebného pobytu, určuje rekreačnú bazu pri jazere Rakaca, resp. na okolí jaskyne Szabadság a v blízkosti jaskyne Béke, v Jósvalő navrhuje umiestnenie liečebného sanatória.

- c/ Ako svojráznu rekreačnú možnosť určuje koncepcia možnosť rozvoja Jósvalfö, Tornakápolna, Tereszténye, Egerszög, Szölösardó, Varbóc na rekreačné dediny.
- d/ Vhodné sprístupnenie turistických cieľov / mobilizácia cestovného ruchu / vytvára možnosti lepšej spolupráce území cestovného ruchu rozprestierajúcich sa na obidvoch stranách štátnych hraníc, navrhované táborové centrum pri vodnej nádržii na potokú Rét umožňuje vytvoriť podmienky pre výmennú rekreáciu a táborovanie. K zlepšeniu zapojenia oblasti do medzinárodného cestovného ruchu slúži preklasifikácia hraničného prechodu Aggtelek - Domica za medzinárodný.
- e/ Na ochranu Gemer - turnianskeho krasu, návazne na podobné chránené územia Slovenska vo dvoch častiach, rozlohe 19 595,3 ha určuje chránenú krajinú oblasť. / vyhlásenie územia za chránené v roku 1976 a prihliadnutím na vypracovanú koncepciu tohto plánu.
- f/ Vo vnútri chránenej krajinnej oblasti, predovšetkým na okolí vodných prepadov a na územiach s prírodnými výtvormi zvlášť citlivými na poškodenie navrhuje zvýšenú ochranu.
- g/ Koncepcia ochrany životného prostredia navrhuje riešenie na odvod a čistenie odpadných vôd v najdôležitejšom priestore Aggtelek - Jósvalfö a na odvrátenie nebezpečenstva erózie.

III. OCHRANA ÚZEMIA

ÚLOHY OCHRANY SLOVENSKEJ ČASTI ÚZEMIA

Hygienické opatrenia

Zásady hygienickej ochrany riešeného územia sú rozdelené na :

- ochranu pôd
- ochranu prostredia proti nadmernému hluku
- ostatné hygienické opatrenia

Ochrana ovzdušia

Čistotu ovzdušia ovplyvňuje najmä prítomnosť a zastúpenie imisných prvkov a zlúčením, produkovaných prevažne priemyselnu výrobou, činnosťou haldami materiálov a čiastočne prachom ciest. Pre zlepšenie momentálne už nepriaznivej situácie potrebné :

- obmedziť novú výstavbu a rozširovanie závodov znečisťujúcich prostredie nad normou prípustné prostredie koncentrácie / 150 t/km²/rok/NPK /.
- v existujúcich lomoch, závodoch a prevádzkach znižovať prašnosť zmenou technológie výroby, maximálnou možnou účinnosťou odprašovačov na sopúchoch, filtrovať a usmerňovať smer zanášania prašného spádu a eliminovať sekundárnu prašnosť systémom ochranných pásov zelene - biotechnickými úpravami
- na základe priebežných meraní prašného spádu vymedziť a prísne dodržiavať ochranné pásma závodov. Z dôvodu zaprašovania nad normou prípustnú hranicu v obci Zádielske Dvorníky navrhujeme stavebný uzáver, v druhej etape po roku 2000 zánik sídla.

Ochrana vôd

Vychádzajúc zo zásad " Návrhu chránenej oblasti prirodzenej akumulácie vôd Slovenského krasu, Muránskej planiny a Moldavskej nížiny " v CHVO, ktorá prekrýva naše riešené územie sa doporučuje :

- výstavba alebo rozširovanie závodov ohrozujúcich akosť alebo zdravotnú nezávažnosť vôd. U jestvujúcich závodov je potrebné prehodnotiť ich vplyv

a navrhnuť komplexné zneškodňovanie alebo likvidáciu odpadových vôd a odpadu,

- výstavbu závodov produkujúcich toxické rádioaktívne alebo organogénne odpadové vody /
- výstavbu alebo rozširovanie skladov látok ohrozujúcich akosť alebo zdravotnú nezávadnosť vôd,
- používanie pesticídov alebo iných škodlivých látok v poľnohospodárstve a lesníctve a ich leteckú aplikáciu.

Je potrebné :

- zabezpečiť ochranné opatrenia rozvodu
- vypracovať štúdiu pre likvidáciu suchých odpadov z riešenej oblasti formou spaľovania, zriadenia riadených skládok, vrátane ich kapacity, akčných rádiusov a podmienok zzeru, mimo krasové územie
- prehodnotiť stav vypúšťania odpadových vôd v riešenej oblasti a navrhnuť ochranné opatrenia.

Ochrana prostredia proti nadmernému hluku.

V riešenom území sú najzávažnejšími z hľadiska hluku niektoré priemyselné prevádzky, dobývacia činnosť a hluk z dopravy. V najviac postihnutých miestach navrhujeme biotechnické úpravy, pre tlmenie hluku z dopravy navrhujeme pásy zelene pozdĺž ciest.

V ďalšej prognóze je potrebné zabrániť rozmiestňovaniu hlušných prevádzok v blízkosti perspektívnych obytných a rekreačných zón a snažiť sa vylúčiť takéto prevádzky na území CHKO. Pre objektívnejšie posúdenie vplyvu je potrebné zabezpečiť merania intenzity hluku na zvlášť exponovaných miestach.

Hygienické opatrenia vzhľadom na epidemiologickú situáciu a hygienickú problematiku oblastí cestovného ruchu.

Z doterajších epidemio-virologických prieskumov vyplýva, že na území krasovej Silickej a Plešiveckej planiny sú potrebné tieto ochranné opatrenia :

- stále sledovanie epidemiologickej situácie prostredníctvom OHES, resp. MĽR,
- hygienické sledovanie kvality potravinárskych článkov z prvovýroby /mlieko, mäso atď/,
- zaviesť sústavu ochranných opatrení rekreantov, vrátane účelnej osvetly,
- v sústave hygienických pozorovaní doporučujeme viesť monitory o území a operatívne upozornenia o zvýšenej aktivite a premnoženosti vektorov, alebo rezervoárov.

Keďže vektor nákazy - kliešť, je viazaný na biocenózu územia, ktorá je zhodná z maďarskou časťou krasu, je predpoklad možnosti nákazy aj na riešenom území MĽR, kde je potrebné tejto situácii venovať pozornosť. Pôjde o spoluprácu zdravotníckych orgánov oboch štátov, najmä z hľadiska sústavného pozorovania a vzájomného odovzdania informácií.

Požiadavky vyplývajúce zo zabezpečenia ochranných funkcií územia.

Požiadavky týkajúce sa zabezpečenia ochranných funkcií územia sú zamerané na dva okruhy :

1. požiadavky vyplývajúce zo zákonného opatrenia Vyhlášky 110 ministerstva kultúry SSR z 31. augusta 1973, ktorou bola vyhlásená chránená krajinná oblasť oblasť Slovenský kras.
2. požiadavky nárokované z titulu pripravovanej chránenej vodohospodárskej oblasti prirodzenej akumulácie vôd Slovenského krasu, Muránskej planiny a Moldavskej nížiny, pre ktoré sú postavené kritériá, spracované výskumným ústavom vodného hospodárstva v Bratislave.

V súlade s cieľom riešenia, ktorý sleduje vo vzťahu k výhľadovým cieľom spoločenského a ekonomického rozvoja stanovenie zásad funkčného usporiadania plôch v rámci územného rozvoja so zameraním na využitie rekreačného potenciálu bolo nutné rešpektovať špecifičnosť územia z titulu jeho ochranných funkcií. Rozbory a konflikty vyplývajúce z ochrany územia na strane jednej a exploatacie na strane druhej, riešením ktorých sa koncepcia zaoberá, vyúsťujú do nasledovných zásadných požiadaviek z titulu ochrany územia :

1. disproporcie, vzniklé novými opatreniami na ochranu prírody /vyhlásenie CHKO, štátnych prírodných rezervácií, chránených prírodných výtvorov, nálezísk a pod. / - vo vzťahu k novej koncepcii osídlenia a jej štruktúrného prejavu v území k dopravnému riešeniu, k demografickým prognostickým vzťahom - pretransformovať do plochy následných **stupňov** územno-plánovacej dokumentácie jednotlivých sídiel,
2. vo sfére ochrany vôd v riešenom území a disproporčné strety v súvislosti s návrhom CHVO na strane jednej a exploataciou krajiny s negatívnym dopadom na životné prostredie v oblasti vodného hospodárstva na strane druhej.
 - neuvažovať s ložiskami nerastných surovín, ktoré sú v prieskume a prognóze na ťažbu, z titulu narušania významných hydrogeologických štruktúr a akumuláciou podzemných vôd,
 - spracovať odvetvový generel využitia nerastných surovín v kraji, so zameraním na znižovanie priemyselnej exploatacie predmetného územia,
 - urýchlene realizovať zvláštnu ochranu existujúceho ropovodu kontrolným a protihavarijným vybavením,
 - realizovať návrh odvedenia a likvidovania odpadných vôd podľa zámerov koncepcie z titulu zamedzenia nežiadúcej kontaminácie spodných vôd so silným negatívnym dopadom aj na krasové útvary v území,
 - spracovať odvetvový generel poľnohospodárskeho využitia územia s dôrazom na zabezpečenie jeho ochrannej funkcie / dislokácie veľkochovu, spôsob využitia v súčasnosti nevhodne obhospodarovanej pôdy /,

3. Vo sfére ochrany pôdneho fondu vo vzťahu k prirodzenej erozívnej činnosti i erozívnej činnosti vyvolanej umelo, jeho nesprávnym využívaním a obrábaním, ktorej druhotný negatívny účinok sa javí v narúšaní krasového fenoménu územia, v rámci ochranných opatrení je nutné riešiť delimitácie v oblasti poľnohospodárskeho a lesného pôdneho fondu..
 - najaktuálnejším územím s potrebou urýchleného realizovania je priestor Domica, kde je nutné delimitovať ornú pôdu pre zalesnenie na ploche cca 120 ha,
 - zaistiť spracovanie samostatného odvetvového generelu lesného hospodárstva pre riešené územie vo vzťahu k ochrane územia a jeho hospodárskej a rekreačnej exploatacii,
4. Z hľadiska akumulácie konfliktových javov potrebných riešiť podrobnejším stupňom ÚPD zaistiť spracovanie ÚPD územia vyčleneného katastrom obcí Dlhá Ves + Kečovo, v spolupráci a nadväznosti na maďarské územie.

B/ ÚLOHY OCHRANY MAĎARSKEJ ČASTI ÚZEMIA

Veľká časť koncepciu uvažovaného územia je krasovou krajinnou časťou : jej svetoznáme jaskyne, charakteristické povrchové a podpovrchové krasové javy, pramene, krasové jazerá, charakteristická krasová vegetácia, fauna a flóra, kultúrno-historické pamiatky vyžadujú ochranu.

Štátny úrad ochrany životného prostredia a prírody, územie krasu Aggtelek v rozlohe 19.595,3 ha - na základe horeuvedených dôvodov - vyhlásil za chránenú krajinnú oblasť.

Jej úlohou je ochrana a zachovanie spomínaných hodnôt, zabezpečenie podmienok vedeckých výskumov, napomáhať rozvoju cestovného ruchu, rekreácie, turistiky.

Chránená krajinná oblasť zahŕňa na maďarské územie pripadajúcu časť Gemer - turnianskeho krasu, teda územie ohraničené liniou Aggtelek /- - Egérszög - Teresztenye - Szögliget - Bódvaszilás - Tprnánádaska a štátnou hranicou a taktiež na pravej strane Bodvy kras pri Szalonne a napájajúc na neho na ľavej strane Bodvy v severozápadnom výbežku Rudabáňskych vrchov údolie Tálekes a na jeho napájajúc sa dolimitové vrchy. Chránená krajinná oblasť sa dobre napája na slovenskej strane už predtým za chránené vyhlásené územie.

Na územie chránenej krajinej oblasti pripadajúce skoršie územia s chránenou prírodou sa zrušili a podstatne rozšírené a doplnené o nové územia dostali ochranu v ka tegórii prísne chránených území.

Spolu 4.763,7 ha-vé územie sa určilo za prísne chránené územie , a to :

1. Povrchy jaskýň Baradla, Béke a Szabadság ; 1857,5 ha
2. Oblasť prameňa Teresztenye a ponor Vízetes : 314,4 ha
3. Oblasť stráňa Nagy, vrchu Lófej, prameňov Nagy-
- Tohonya a Haragistya 1411,5 ha
4. Medve park, stráň Hideg, Patkós ; 179,4 ha
5. Údolie Ménes : oblasť a okolie potoka a tiesňany
Hideg : 11,1 ha
6. Szádvár a jeho okolie ; 43,3 ha
7. Vrch Dusa pri Bódvaszilás a jeho okolie ; 149,1 ha
8. Územie bukových lesov Vecsem a dierovými jaskyňami ; 347,6 ha
9. Stráň na vrchu nad Tornanádaskou a park pri
kaštieli ; 202,0 ha
10. Zrúcanina kláštora v Martonyi a jej okolie ; 214,8 ha

Časť prísne chránených území / 3,4, 5 a 9 / predovšetkým zabezpečuje ochranu rastlinných rarít krasovej oblasti *erythronium dens-canis*, *Haragistya*, stráň Nagy ; *onosma tornensis*, vrch Alsó nad Tornanádaskou ; *polساتilla slavica*, na viacerých miestach ; *dracocephalum austriacum*, stráň Nagy /.

Spolu s horeuvedenými územiami územia 2,6,7,8 a 10 majú za cieľ zachovanie charakteristickej svojráznosti krasovej oblasti, krasovej vegetácie, povrchových a podpovrchových krasových javov v prirodzenom pôvodnom stave, Tento cieľ sa musí zabezpečovať vylúčením hromadných návštev, resp. môže sa povoliť prechod len na vyznačených turistických chodníkoch.

Zvláštnu pozornosť a problémy znamenajú tie územia, kde zásah ľudí a cestovného ruchu už v súčasnom období zapríčinilo poškodenie, alebo v závislosti na plánovaných akciách môžu sa stať zdrojom poškodzujúcich vplyvov.

Najväčším problémom je územie č. 1 / povrch jaskýň Baradla, Béke a Szabadság /, predovšetkým v oblasti vstupu do jaskyne pri Aggtelek, vzhľadom na silné využitie v cestovnom ruchu a vzhľadom na znečistenie krashydrologického systému jaskyne Baradla. Zníženie preťaženia v cestovnom ruchu čiastočne sa dá dosiahnuť vyrovnaním počtu návštevníkov medzi úsekmi jaskyne v Aggteleku a Jósfaő, zriadením nového vstupu do jaskyne, zapojením nových jaskýň do cestovného ruchu / jaskyne Béke, Meteo, Rákóczi / a taktiež zapojením povrchových atraktivít do cestovného ruchu.

Kvalita vôd prameňov Jósfa a jaskyne Alsó, ktoré dopravujú na povrch podpovrchové vody vodného systému jaskyne Baradla sa naďalej zhoršuje v porovnaní s chemickými ukazovateľmi uvedenými v prieskume. Toto zapríčinilo jednak intenzívne chemické obrábanie ornej pôdy na vodozbernom území vodných prepádov jaskynného systému na Slovensku a prepadu vôd Acheron, týmto sa zvýšil objem erózných nánosov, teda aj zanášanie chemických látok a na druhej strane odvod vôd z preťaženej nevyhovujúco fungujúcej čistiacej stanice odpadových vôd turistického centra Aggtelek do vodného ponoru Bába-lyuk a prítok resp. presakovanie odpadových vôd nahromadených v otvorených priekopách v okolí Aggtelek do prepadu vôd Acheron. Ako zdroj znečistenia môžeme spomenúť aj neuspokojivé uloženie odpadových vôd turistických objektov v Domici. Ochrana urýchlene a komplexne sa musí realizovať podľa nasledovného :

- 1/ Na bezprostrednom vodozbernom území vodných ponorov jaskynného systému - predovšetkým vzhľadom k trom ponorom v oblasti Domici - sa musí prestať s ornícoým obrábaním pôdy, chemizáciou a je nutné previesť zalesňovanie územia, resp. treba prejsť na pasienkové hospodárenie. Na maďarskom území pri vodných ponoroch Kis - Baradla, Acheron, Bába-lyuk a Zomborlyuk ako aj Nagy Ravaszlyuk je nutné zalesňovanie, resp. vysadnie lesného pásu znižujúceho odtok vôd.

2/ Treba zabrániť odvodu odpadových vôd z čistiacej stanice Aggtelek do vodného ponoru v Bábalyuke. Čistiaca stanica odpadových vôd je preťažená, ale odpadové vody ani po potrebnom čistení sa nesmú odvádzať do krasových vôd. Preto všetky odpadové vody vznikajúce na krasovej planine, resp. na krasovom území je nutné zhromažďovať mimo územie. Treba vybudovať novú čistiacu stanicu odpadových vôd v údolí Jósva pod obcou Jósva. Sem je nutné prevádzať nasledujúce odpadové vody :

Turistické centrum Aggtelek	150 m ³ /deň
Obec Aggtelek	64 m ³ /deň
Vstupné zariadenie Vöröstó	5 m ³ /deň
Turistické centrum Jósva a liečebňa	114 m ³ /deň
Obec Jósva	42 m ³ /deň
Vstupné zariadenie jaskyňa Béké	5 m ³ /deň
	<hr/>
	380 m ³ /deň

Čistička odpadových vôd v Jósvafo možno vybudovať na kapacitu 580 m³/deň s biologickou technológiou. Toto by odpovedalo nárokom do roku 1995. Zberný systém odpadových vôd sa dá realizovať počas VI. 5 RP prebytočnú kapacitu 200 m³/deň možno zaťažiť odpadovými vodami lokality cestovného ruchu Domica a obce Kečovo. Realizácia je potrebná v tejto etape, nakoľko odvod vôd na slovenskej strane sa nedá reálne očakávať. / Objem vôd vypúšťaných z čistiacej stanice odpadových vôd je 28 l/sec/ uvažujúc vypúšťanie v trvaní 6 hodín /. Minimálny prietok potoka Jósva je 1/sec, teda môžeme zabezpečiť skoro pätnásobné zriedenie /.

Aj čistenie odpadových vôd navrhovaných objektov cestovného ruchu na riešenom území je treba vyriešiť tak, aby sa vyriešilo aj čistenie odpadových vôd blízkych sídelných útvarov / camping Kopolya - Szinpetri ; turistická база Szögliget - Szögliget, Szin ; jaskyňa Szabedság, vodná nádrž na potoku Rét a tábor - Égerszög /, Teresztenye, Szölösárdó /. Vypočítaný objem odpadových vôd campingu Kopolya je 24 m³/deň, obec Szinpetri má 100 m³/deň a sem sa môžu odvidieť aj odpadové vody za rekreačnú dedinu navrhovanej Tornakápolny / na krase neexistuje možnosť uloženia /. Potrebná kapacita biologickej čistiacej stanice odpadových vôd je 150 m³/deň.

Objem vznikajúcich odpadových vôd v turističkej báze Szögliget je $15 \text{ m}^3/\text{deň}$.
Odpadové vody navrhujeme spolu s odpadovými vodami obce Szögliget / $100 \text{ m}^3/\text{deň}$ /
odviesť do priestoru Szin plánovanej čistiacej stanice odpadových vôd,
ktorá by prijímala aj odpadové vody obce Szin / $170 \text{ m}^3/\text{deň}$ /.

Navrhovaná kapacita čističky $300 \text{ m}^3/\text{deň}$, projímatelom je úsek ústia potoka
Jósva. / Prívod v prípade realizácie nádrže pri Perkupe je treba preložiť
pod hrádzu nádrže /.

Čistenie odpadových vôd pre rekreačný priestor Rakaca ako aj sídla
Szalonna je treba riešiť spoločne so zaústením do Bodvy.

Odpadové vody budúcej rekreačnej bázy pri jaskyni Szabadság a budúceho
mládežníckeho tábora pri vodnej nádrži na potoku Rét, Égerszögu, Szédsardó,
Varbóc, Tereszténye a Perkupa sa musia pozbierať regionálnym kanalizačným
systémom na čistiacu stanicu, ktorá sa má vybudovať pri Perkupe a tým
zabezpečiť čistenie.

Uloženie odpadových vôd horeuvažovaných sídelných útvarov je reálne, ak sa
vyrieši aj ich zásobovanie vodou.

Väčšia časť krasového územia, hlavne medzi Aggtele k a Jósvalő a na ich
oklí má erózne sklony, čo zapríčiňuje v rozhodujúcej miere voľné pasien-
kové hospodárstvo. Je súrnou úlohou obmedzenie pasienia na vyznačenom
území, resp. rozvoj hospodárstva na lúkach.

Na území je v činnosti viacej väčších a menších baní / v podstate vápenc-
ových a dolomitových /. Všetky špatia výraz krajiny. Tieto sa musia rušiť
a je nutné vyriešiť ich rekultiváciu.

Z vápencových baní zostane v činnosti baňa v Esztramosi z národohospodárskych príčin, do tej doby, pokiaľ cca 40 m hrubá vrstva horniny vhodná pre vysoké pece sa nevyčerpá. Potom sa treba postarať o jej rekultiváciu. Anhidritová bňa v Perkupe má podpovrchovú prevádzku, prašné znečisťovanie pochádzajúce z povrchových objektov treba znížiť.

Stúpajúci cestovný ruch prináša otázku uloženia odpadkov. Ako zásada sa dá konštatovať, že vznikajúce odpadky sa musia pozbierať a uložiť mimo krasové územie - keď narušujú aj rekreačné záujmy uloženie musí byť realizované mimo riešené územie. O pozbieraní odpadkov treba sa postarať aj na okolí objektov sľane využitých z hľadiska cestovného ruchu / parkovíská, camping, vstupy do jaskýň atď./ aj zabezpečením potrebného počtu kontajnerov na odpadky.

IV. REKREÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

A/ ÚLOHY ROZVOJA REKREÁCIE A CESTOVNÉHO RUCHU NA SLOVENSKEJ ČASTI ÚZEMIA

Základný princíp riešenia rekreačnej exploatacie daného územia :

Ukázať čo najväčšiemu počtu návštevníkov, na prísne vymedzených plochách, veľmi organizovaným spôsobom, čo najviac jedinečných, chránených výtvorov prírody a potom im umožniť celkom voľný oddych, šport a zábavu v dobre vybavených rekreačných strediskách mimo chráneného územia.

Osobitným znakom rekreačnej návštevnosti v území Krasu je krátkodobá pasantná návštevnosť mimoriadne atraktívnych prírodných výtvorov, predovšetkým jaskýň. Tieto sa nachádzajú veľmi citlivom na devastácie, čo vyžaduje pohyb v nich obmedziť na relatívne malé, technicky dokonalé zabezpečené plochy s maximálnym obmedzením času a priestoru exploatacie.

Zo špecifických hľadísk rekreačnej funkcie navrhujeme riešené územie rozdeliť na 8 krajinných celkov a to :

- A. Dlhoveské pohorie
- B. Domica
- C. Silická planina
- D. Rožňavská kotlina
- E. Údolie hornej Turne
- F. Údolie potoka Čremošná
- G. Zádiel
- H. Turnianska kotlina

Krajinné celky sú v tomto stupni riešenia základnou územnou jednotkou členenia rekreačnej krajiny. Krajinné celky A - G majú výrazne rekreačnú funkciu, v krajinnom celku H je táto funkcia zanedbateľná. Každý krajinný celok má v oblasti zotavenia špecifickú funkciu.

V organizačnej štruktúre rekreačných jednotiek navrhujeme diferencovať :

1. strediská a základne cestovného ruchu s primerane regulovanou a výhradne pasantnou návštevnosťou.
Sú to : Domica, Kečovo, Gombasek, Silica, Silička a Zádielska Dolina.
2. Strediská a základne rekreácie s voľnou návštevnosťou, kde popri pasantnej návštevnosti budú zastúpené rôzne formy rekreácie s príslušnými ubytovacími kapacitami. Sú to : Činča, Lapča, Krásna Hôrka, Krásnohorská Dlhá Lúka, Lipovník, Hrušov, Silická Jablonica, Kováčová, Lúčka, Bôrka, Zádiel a Hačava.

Osobitné postavenie majú sídla, ktoré sú cieľovými miestami dynamického cestovného ruchu a majú funkciu nástupného centra, alebo východiskových bodov, s vlastnou rekreačnou základňou. Mimo riešeného územia leží Rožnava, ktorá má dominantné postavenie ako hlavné nástupné centrum celého Slovenského krasu a Šafárikovo, ktoré má výhodnú geografickú polohu a vybavenosť ako východiskový bod na západnom okraji tohoto územia.

Rekreačná aktivita a vybavenosť sa bude sústreďovať v 4 komplexoch rekreačných útvarov a to :

- Domica -- Aggtelek
- Gombasek - Silická planina
- Krásna Hôrka - Krásnohorská jaskyňa
- Zádiel - Turnianska Podhradie

/ Domica - Aggtelek má zvláštny charakter, pretože zahrňuje územie na oboch stranách hranice medzi ČSSR a MĽR a jeho rozvoj i využitie riešime zásadne spoločným postupom Československej a Maďarskej strany /.

Priorita ochrany prírody si vyžiadala kategoricky diferencovať formy rekreačnej exploatácie územia. Preto popri územnom a organizačnom členení rekreačnej krajiny navrhujeme ešte funkčné členenie na 3 základné zóny a to :

- A - zóna organizovanej návštevnosti
- B - zóna regulovanej návštevnosti
- C - zóna voľnej návštevnosti

Zóna A zahrňuje všetky štátne prírodné rezervácie, chránené prírodné výtvary a náleziská v chránenej krajinnej oblasti. Zóna B pokrýva zvyšujúca plochy chránenej krajinnej oblasti. Zóna C je ostatná rekreačná krajina v riešenom území.

- V zóne A - pasantní návštevníci ako účastníci organizovanej prehliadky jaskýň, prechodu náučno-turistických trás a špecifickej záujmovej činnosti,
- ubytovací pacienti speleoterapeutických liečebných zariadení a nevyhnutný personál prevádzky a obsluhy,
 - špecializovaná prevádzková a obslužná vybavenosť bez ubytovacích kapacít s výnimkou liečebných zariadení. Športové a oddychové plochy pre vyplnenie čakacieho času,
 - frekvencia návštevnosti usmerňovaná už v nástupných bodoch.

V zóne B - pasantní návštevníci alebo civilizačné atraktivity,

- ubytovací účastníci špeciálnej záujmovej činnosti, a organizovanej rekreácie ako tábory, školy v prírode a iné odborné akcie. Prevádzková, obslužná a športovo-rekreačná vybavenosť spravidla v náväznosti na jestvujúce sídla.

V zóne C - ubytovaní účastníci krátkodobej i dlhodobej rekreácie a dynamického cestovného ruchu.

- pasantní návštevníci krátkodobej rekreácie, motoristi a peší turisti. Úplná prevádzková, obslužná a športovo-rekreačná vybavenosť v rekreačných strediskách, základniach a sídlach s rekreačnou funkciou.

Spoločné, maďarsko-československé využitie daností územia sa uskutoční obosjstranne zabezpečenými formami rekreačnej aktivity. Medzi ne patrí prehliadka jaskynnej sústavy Domica - Aggtelek, náučno-turistické trasy v pohraničnom pásme. Silickej planiny a Dolného vrchu, mototuristických okruh okolo slovenskej a maďarskej časti Krasu. Špecifickou formou bude výmenná medzištátna rekreácia v sústave mládežníckych a športových táborov na príľahlom území obidvoch štátov. Ponúka sa tiež veľmi atraktívna možnosť organizovať putovné železničné mládežnícke tábory presúvaním vyhradených vlakových súprav do vybraných, stabilne upravených žel. staníc.

Navrhované mládežnícke a športové tábory by mali slúžiť najmä pracujúcej a študujúcej mládeži združenej v športových a záujmových organizáciách. Treba ich orientovať na poznávanie a ochranu prírody, jaskyniarstvo, turistiku, ale aj históriu, národopis, vodné športy a podobne.

Neuzatvoreným problémom prognózných úvah o území je využitie liečebných daností jaskýň. Výskum, ktorý sa doteraz uskutočnil v jaskyni Gombasek naznačuje pozitívne možnosti speleoterapie. V maďarskej časti Krasu, v jaskyni Béke je tento druh liečby už zavedený a plánuje sa ďalší rozvoj s plným využitím kapacitnej možnosti vhodných jaskýň. U nás k danej problematike rezort zdravotníctva nezaujal ešte také stanovisko, ktoré by umožnilo navrhovať budovanie príslušných liečebných komplexov, najmä sanatórií. V prognóznom výhľade uvažujeme s takýmto druhom liečby v Gombaseckej jaskyni.

Navrhovaný rozvoj rekreačnej zóny v nami riešenej časti Krasu funkčne i kapacitne zodpovedá úrovni programovej na prilahlom území v MĽR. Tvorí jednotnú, návzájom sa doplňajúcu a ľahko prepojitelnú sústavu lokalít dynamického cestovného ruchu i pobytovej rekreácie. Vzhľadom na blízkosť Miškoveckej sídelno-priemyselnej aglomerácie počítame s možnosťou, že rekreačné strediská a základne na našom území by vo výhľade mohli pokrývať aj časť nárokov koncomtýždňovej rekreácie pre obyvateľov tejto aglomerácie. Naproti tomu na Maďarskej strane navrhované strediská pri vodných plochách by boli cieľom návštevnosti zo severnejšie položených miest Stredného a Východného Slovenska.

Rekreačná návštevnosť riešeného územia je daná súhrnom limitovaných návštevností jednotlivých stredísk a základní rekreácie a cestovného ruchu. Pretože sa prejavuje na plochách s rôznym stupňom ochrany a s rozdielnou intenzitou i dobou prítomnosti, určujúce sú údaje o jednotlivých lokalitách. Globálne údaje o celom území majú len informatívny význam.

Pre prognózne obdobie do roku 2020 nami navrhovaná optimálna hodnota návštevnosti / t.j. denný priemer v letnej sezóne / je cca 20.000 pasantných návštevníkov / 2 - 6 hodín / cca 6.000 krátkodobých návštevníkov / 6- 24 hodín / a cca 4.000 ubytovaných návštevníkov / 2 a viac dní / . Maximálna hodnota / 1 - 2 dni týždenne v letnej sezóne / je cca 35.000 pasantných návštevníkov. Výnimočná hodnota 1/ kultúrne alebo iné masové podujatia 2 - 3 razy v sezóne / môžu byť až 50.000 pasantných návštevníkov za deň.

Z celkovej výmery riešeného územia 50.390 ha m rekreačnú krajinu pripadá okolo 40.100 ha, t.j. 80 %. Z toho na zónu / A / / organizovaná návštevnosť / 8.660 ha, t.j. 21 %, na zónu B / regulovaná návštevnosť / 16.240 ha, t.j. 41 % a na zónu C / voľná návštevnosť / 15.200 ha, t.j. 38 %.

SMERNÉ VYMEDZENIE ORGANIZAČNÝCH JEDNOTIEK CESTOVNÉHO RUCHU, REKREÁCIE A LIEČBY V ÚZEMNOM
CELKU DOMICA - AGGTELEK / ČASŤ ČSSR /.

KONCEPCIA ROZVOJA IO ROKU 2 000

Krajinný celok Stredisko, základňa CR a rekreácie

Počet návštevníkov
za deň

1	2	3	význam	Počet návštevníkov za deň	
				optim.	maxim.
=====					
	názov	funkcia	4	5	6
=====					
A					
	Dihoveské pohorie	1. Činča	Základňa podnikovej a rodinnej rekreácie	miestny	400
		2. Kapša	Základňa podnikovej a mládežníckej rekreácie	oblastný	600
					1.700

Domica	3. Plešivec	Základňa dynamického cestovného ruchu a mototuristiky	oblastný	2.000	4.500
E		Stredisko národopis. slávnosti / výhľadove po r. 1985	celoštát. medzinár.	do 30.000	jednoráz.

1	2	3	4	5	6
4. Domica	Stredisko dynamického cestovného ruchu a pasantnej návšt.		Celoštátny medzinár.	1.200	2.000
5. Kečovo	Základňa pasantnej návštevnosti a turistiky		oblastný	200	500
C					
Siliká planina	6. Gombasek	Stredisko dynamic. cest. ruchu a pasantnej návštevnosti	celoštátny medzinár.	800	1.400
		Základňa sanatórnej liečby	oblastný	60	80
	7. Silica	Stredisko národopis. slávností / výhľadove do r. 1985 /	celoštátny me dzinár.	do 5000	jednoráz.
		Základňa pasant.návštevnosti turist. aspécif. záľub / Jaskyniarstvo, skalolezenie a pod. /	oblastný celoštát.	800	1.000
D					
Rožňavská kotlina	8. Krásna Hôrka	Stredisko dynamického cestov. ruchu a mototuristiky	celoštát. medzinár.	2.600	4.000
		Stredisko kultúrnych slávností	oblastný	do 20.000	jednoráz.
	9. Krásno-Horská	Strediská dynamického cest. ruchu a letnej rekreácie pri vode.	celošt.	3.600	4.400
	10. Lipovník Soroška	Základňa mototuristiky	oblast.	600	1000

1	2	3	4	5	6
Údolie hornej Turne E	11. Hrušov	Základňa letnej rekreácie pri vode, podnikovej a rodinnej rekreácie	miest.	500	1 000
	12. Silická Jablonica	Základňa rekreácie a turistiky, mládežníckej, podnikovej a rod. rekreác. oblast.	oblast.	600	1 000
	13. Silická	Základňa prírodovedy a turistiky	oblast.	100	200
F	14. Kováčová	Základňa podnikovej mládežníckej a rodin. rekreácie	oblast.	600	900
Údolie potoka Čremošná	15. Lúčka	Základňa rodinnej a podnikovej rekreácie	miest.	300	500
	16. Borcka	Základňa turistiky a motoristiky podnikovej a mládežníckej a rod. rekreá. Prírodovena a turistická základňa.	oblast.	600	1 000
G	17. Zádielska dolina	Základňa pa santnej návšt. a turistiky.	oblast. až celošt.	1 800	3 000
Zádiel	18. Zádiel	Základ. dynamic. cest. ruchu, turistiky, sklaly, horolezectvo a prírodov.	celošt. medzinár.	500	1 800

1	2	3	4	5	6
19. Turnianske Podhradie	Stredisko dynamického cest. ruchu, letnej rekreacie pri vode a mototuristiky		celost.	2.400	6.000
20. Háčava	Základňa rodinnej a podnikovej rekreácie a turist.		oblast.	400	1.000

H
Turnianska kotlina

MÝŤNDSTI HOZVOJA PO ROKU 2 000

Krajinný celok	Stredisko, základňa CR a rekreácie	názov	funkcia	význam	Počet návštevníkov za deň
E	Údolie Hornej Turne	21. Jablonov	Komplexné stredisko lesnej rekreácie, vodných športov a turistiky.	optim.	maxim.

ÚLOHY ROZVOJA REKREÁCIE A CESTOVNÉHO RUCHU NA MAĎARSKEJ ČASTI ÚZEMIA

Územnoplánovacia koncepcia vychádza z dvoch základných podmienok :

- a/ V časovom horizonte riešenia sa dá očakávať stúpanie nárokov cestovného ruchu dotýkajúc sa územia a tomuto napomáha aj výhodnejšia spolupráca v cestovnom ruchu so slovenskou stranou v porovnaní s doterajšou.
- b/ Svojrúznou miestnou danosťou je blízkosť priemyselnej aglomerácie Miskolcu a preto ani funkcionalizácia priestoru ako víkendového výletného územia sa nedá obísť.

V súlade s horeuvedenými návrh koncepcie smeruje k vytvoreniu nasledovných územných podmienok cestovného ruchu a rekreácie :

- a/ cestovný ruch a rekreácia zameraná na návštevu jaskýň
 - mototuristika
 - táborenie zamerané na spoznávanie vlasti a medzinárodné študentské táborenie
 - ruch súvisiaci s vedeckou činnosťou / výskumy, rôzne akcie, / atď. /
 - športová turistika, jaskyniarstvo
 - rekreácia v lese a pri vodnej ploche
 - liečba / jaskynná terapia /

Prihliadajúc v nosnosti daností priestoru / so zvláštnym zreteľom na obmedzenie návštevnosti jaskýň, /, na maďarskom území počet návštevníkov očakávateľných v r. 1995 a bez poškodzovacích vplyvov prijímateľná súčasná početnosť v cestovnom ruchu a rekreácii sa dá určiť na 10.000 osôb. Z tohoto počtu prijímacia kapacita jaskýň v rovnakom čase je len 500 osôb. Ďalšie možné kapacity cestovného ruchu zabezpečujú predovšetkým rekreačné územie pri vodných plochách a iné prírodné, výletné miesta s kultúrnym charakterom a turistické územia.

Z hľadiska denného cestovného ruchu odhliadnuc od súčasnosti prítomnosti návštevníkov, koncepcia ráta s dvojnásobným počtom teda 20.000 osôb.

Z hľadiska dynamičnosti cestovného ruchu je charakteristické, že zataženie jednotlivých objektov v rámci sezónneho dňa sa prejaví v znásobení kapacity ruchu / v sezónnom dni očakávateľne sa zdesatnásobní kapacitné vyťaženie jaskýň /, denný ruch ostatných objektov súhlasí s kapacitou / rekreácie, liečenie, táborenie /. Koncepcia ráta s nasledujúcimi charakteristickými pomermi rozdelenia návštevnosti za sezónny deň v rámci cestovného ruchu a rekreácie :

a/ činnosti v rámci cestovného ruchu a rekreácie	
- cestovný ruch a výlety spojené s návštevou jask-ýň	5 %
- športová turistika a jaskyniarstvo	14 %
- rekreačné liečebné pobyty	35 %
b/ pôvod návštevnosti v cestovnom ruchu	
- priemyselná aglomerácia Miskolc	50 %
- z iných oblastí MĽR	42,5 %
- zo zahraničia	7,5 %
/ z toho cest.ruch zo Slovenska 5 % /	
c/ nároky na dopravu	
- osobné dopravné prostriedky /osob. auto, motocykel /	70 %
- autobus	25 %
- vlak	5 %
d/ pobytový čas	
- rekreant a turista s nárokom na ubytovanie	32,5 %
/ na území sa zdržuje viac ako 1,5 dňa /	
- výletník / nenárokuje ubytovanie /	67,5 %

hľadiska rozvoja ubytovacích kapacít koncepčný návrh predpisuje zvýšenie súčasnosti existujúcej kapacity, 1.200 ubytovacích miest / 100 % / na 6.500 ubytovacích miest / 540 % /.

Väčšina ubytovacích kapacít, viac ako 50 % sa realizuje pri existujúcej vodnej nádrži. Rakaca a pri plánovanej na potoku Rét.

Na iných funkčných územných jednotkách koncepcia navrhuje zabezpečenie ubytovacích kapacít do 500 miest.

V bezprostrednom priestore Aggtelek - Jósvalfö okrem liečobného ústavu v Jósvalfö a využívania niektorých obytných stavieb v cestovnom ruchu iné ubytovacie kapacity sa nerealizujú.

Na maďarskom území priestorové rozdelenie funkcií cestovného ruchu a rekreácie / s prihliadnutím na zvýšenú pozornosť z hľadiska ochrany krajiny /, v záujme presnejšieho určenia rozvojových smerov, koncepcia určuje 6 funkčných územných jednotiek / zón /.

Zóna A : Okolie Aggtelek - Jósvalfö

Určujúca funkcia v cestovnom ruchu : cestovný ruch zameraný na návštevu jaskyne, predvádzanie chráneného územia

Iné funkcie v cestovnom ruchu : liečebná rekreácia

Prijímacia kapacita z hľadiska súčasnosti

návštevníkov : 1 500 osôb

Ruch za sezónny deň : 5.000 osôb /deň

Koncepcia v záujme rovnomernejšieho rozdelenia návštevnosti jaskýň navrhuje pri vstupe u Vöröstó vybudovanie reštauračného objektu vyhovujúceho z hľadiska ochrany krajiny, zriadenie parkoviska s menšou kapacitou, prevádzkovanie autobusovej linky : vstup pri Aggteleku - Jaskyňa Béke - vstup pri Vöröstó - Jósvalfö.

tvorenie a prevádzkovanie ďalších vstupov do jaskyne navrhuje v úseku jaskyne Béke v blízkosti Vöröstó a severozápadne od vstupu v Aggteleku vo výške jaskynných úsekov jaskyne Baradla u tzv. Libanozských vrchov.

Rekonštrukcia centra cestovného ruchu v Aggteleku je potrebná, rozvoj sídelného útvaru Jósvalő na rekreačnú dedinu a zriadenie liečebného ústavu pri vstupe do liečebnej jaskyne sú odôvodnené.

V záujme odblokovania medzinárodného cestovného ruchu vo smere Sever - juh koncepcia navrhuje preklasifikáciu súčasného dvojstranného hraničného prechodu Aggtelek - Domica za medzinárodný.

a B : Okolie pusty Szelce

Určujúca funkcia v cestovnom ruchu : mototuristika

/ lesné výlety /

Prijímacia kapacita z hľadiska súčasnosti návštevníkov : 1.200 osôb

Ruch za sezónny deň : 3.000 osôb/deň

Územnoplánovacím zámerom je pre charakteristicky víkendových návštevníkov prichádzajúcich motorizovane do priestoru zabezpečiť vhodné výletné miesta na 0,5 - 1 dňové pobyty intenzívnym rozvojom lesoparku. Do priestoru partí navrhované zriadenie campingu s odľahčovacou funkciou pri Szinpetri, v údolí prameňa Kopolya.

a C : Tornai - Alsóhegy / údolie hornej Bodvy /

Určujúca funkcia v cestovnom ruchu : mototuristika

/ ciele s kultúrnou charakteristikou, návšteva jaskýň /, turistika

Prijímacia kapacita z hľadiska súčasnosti návštevníkov : 1.000 osôb

Ruch za sezónny deň : 3.000 osôb/deň

Koncepcia ráta v časovom horizonte návrhu s vybudovaním jaskyne Meteor v blízkosti Bódvaszilás, s turistickou návštevnosťou jaskyne Rákóczi na vrchu Esztramos, s predvádzaním historických kostolov v Tornaszentandrási a kostola v blízkosti súčasného územia v Tornaszentjakob, zapojením parku pri kaštieli v Tornanádaske do cestovného ruchu a zriadením turistického centra na sever od sídelného útvaru Szögliget.

óna D : Okolie jaskyne Szabadzág

Určujúca funkcia v cestovnom ruchu : lesná rekreácia, turistika,
jaskyniarstvo

Prijímacia kapacita z hľadiska súčasnosti návštevníkov : 800 osôb

Ruch za sezónny deň : 1.500 osôb /deň

Koncepcia územného plánu navrhuje na území pri existujúcej zotavovni s malou kapacitou vybudovanie zotavovne zo stavebného hľadiska vhodne formovanej s kapacitou 300 miest a zriadenie odborného tábora s kapacitou 50 miest predovšetkým pre účely využívania jaskyne Szabadzág ako " jaskyniarskej učebne ".

Sprístupnenie jaskynných úsekov v priestore jaskyne Béke môže uspokojovať nároky v cestovnom ruchu.

Tak rekreačné objekty ako vstup do jaskyne Béke vyžadujú vybudovanie prístupovej cesty a zriadenie parkoviska.

óna E : Galyaság

Určujúca funkcia v cestovnom ruchu : rekreačné obce

Prijímacia kapacita z hľadiska súčasnosti návštevníkov : 700 osôb

Ruch za sezónny deň : 2.000 osôb /deň

Územie , na ktorom sa nachádza 5 sídelných útvarov so silne ubúdajúcim obyvateľstvom je jednou z krajinných častí severného Maďarska, s veľmi svojráznou náladou. Koncepcia navrhuje prebudovanie z hospodárskeho života zo života vynechaných sídelných útvarov " v slepej ulici " na rekreačné obce; v Tornakápolne zriadenie výletného miesta s menším ruchom. Rozvoj sídelných útvarov na rekreačné obce je jednou z možností zabránenia zániku vyludňujúcich sa obcí.

Zóna F : Okolie vodných nádrží na potoku Rét, resp. pri Rakaca

Určujúca funkcia v cestovnom ruchu : rekreačné a tábtorové miesta
pri vodnej ploche

Iná funkcia v cestovnomruchu : výletné miesta pri vodnej ploche,
výletný cieľ s kultúrnou charakteristikou

Prijímacia kapacita z hľadiska súčasnosti návštevníkov : 4.800 osôb

Ruch za sezónny deň : 5.500 osôb/deň

Územie hlavne v prvej etape rozvoja bude hrať úlohu čiastočného protipólu priestoru Aggtelek - Jósvalő / zóna A / ak sa vybuduje plážové kúpalisko a camping pri jazere Rakaca.

Územnoplánovacia koncepcia navrhuje modifikáciu podrobného územného plánu už skoršie vypracovaného pre okolie vodnej nádrže pri Rakaca a to vybudovaním komplexnej rekreačnej bázy pri vodnej ploche.

Druhé spádové územie územnej časti pripadá na navrhovanú vodnú nádrž na potoku Rét.

Na vhodne zalesnenom a na výletné možnosti bohatom mieste koncepcia navrhuje riešiť problémy nárokov študentskej turistiky a tábtorovania. Pri jazere navrhuje zriadenie tábtoriska s kapacitou 1.500 miest, ktoré poskytne kratšie a dlhšie trvajúce rekreačné možnosti pre maďarských alebo v rámci výmenných rekreačných pobytov zo Slovenska do priestoru prichádzajúcich mladých ľudí.

Koncepcia ráta s využívaním najkrajšieho údolia priestoru údolia Telekes na turistické ciele, s cestovným ruchom pri historickom kostole v Szalonne a na historicky zaujímavých miestach Perkupy, Koncepcia cestovného ruchu územného plánu cestovný ruch dotýkajúci sa vnútornej časti rekreačného obvodu a Slovenska navrhuje realizovať vytvorením turistickej cestnej siete, ktorá by prístupňovala danosti územia.

Oživenie horeuvedenej cestnej siete môže mobilizovať predovšetkým mototuristiku rozmáhajúcu sa v značnom rozsahu na území, týmto sa dá skrátiť výletový na okolie škodlivo pôsobiaci pobytový čas.

Tzv. vonkajšia okružná cesta Aggtelek - Tornánádaska sprístupňuje danosti cestovného ruchu na maďarskom úseku a pokračujú na Slovenskom území naväzuje na pozoruhodnosti Domica - Plešivec - Rožňava - Zádier.

Z maďarskej časti horeuvedeného cestovného systému, v južnom smere vybudovaním systému prepojenia prístupovej cesty Perlupa - Égerszög a cesty Aggtelek - Jósvalö sa dá vytvoriť vnútorná " okružná cesta " cestovného ruchu, ktorá okrem sprístupnenia rekreačných daností má značnú úlohu aj v odbremenení Aggteleku.

Využívaním existujúcich turistických chodníkov koncepcia navrhuje vybudovanie spoločnej pohraničnej rozhľadne / použitie z oboch strán prístupnej rozhľadne neznamená prechod cez hranice /. Ovšem je potrebné usporiadanie stykov medzi dvomi štátmi takého charakteru, aby sa zabezpečila aj možnosť skupinového alebo iného prechodu.

V. ÚLOHY I. ETAPY REALIZÁCIE

A/ Úlohy na riešenie období VII. 5 - ročného plánu na slovenskej časti územia

Pre zabezpečenie realizovania opatrení na riešenie veľmi naliehavých problémov významne ovplyvňujúcich správnu funkciu územia v bezprostrednom časovom období / budúci 5 RP / je potrebný súlad časových a územných priemetov po oboch stranách hranice. Z toho titulu projektanti pristúpili k etapizácii nasledovných hlavných úloh a zásadných požiadaviek na ich riešenie z hľadiska odstránenia konfliktových javov v oblasti ochrany životného prostredia a rozvoja rekreačnej funkcie pre obdobie 7. 5RP.

Životné prostredie daného územia je ovplyvňované hlavne využívaním pôdneho fondu na území pre poľnohospodárske účely.

Vzhľadom na súčasný stav v súlade s cieľom úlohy je potrebné v rámci harmonického rozvoja územia riešiť nasledujúcu problematiku :

oblasť pôdneho fondu :

- v súlade s územnou organizáciou poľnohospodárskej výroby upresniť výmery jednotlivých kultúr na riešenom území
- v rámci návrhu zmien z hľadiska ochrany územia v oblasti Domica je nutné previesť plošnú zmenu na území 120 ha a to delimitovaním ornej pôdy pre lesné hospodárstvo, v záujme ochrany prírody upresniť hranice pastvy, ako i trvalých trávnych porastov a ornej pôdy v krasovom území Silica, S. Brezová, Hrhov, Bečovo /.

oblasť úseku rastlinnej výroby :

- zmena rastlinných spoločenstiev na plochách územia " Domica " , ako i na území planín zvlášť v území krasových jám / územie Silica, S. Brezová, Hrhov, Kečovo /.

oblasť úseku živočíšnej výroby :

- vzhľadom k územnej organizácii a ochrany životného prostredia k územnej organizácii a ochrany životného prostredia spracovať štúdiu rozmiestnenie objektov Ž. V. pre riešenú oblasť.

oblasť úseku zúrodňovacích zásahov na pôdach .. rekultivácia
agrochémické
hydrotechnické
protierózne

K zlepšeniu vodného a vzdušného režimu pôd ako i k zvýšeniu potenciálnej úrodnosti pôd na území, prevádzať následne zásahy len na území, kde budú zabezpečené podmienky pre riadne obrábanie podľa požiadaviek výroby. /vylúčiť následne opatrenia na pôdach krasového charakteru / t.j. oblasť Silice, S. Brezová, Donica, Kečovo, Hrušovo a podobne / ako i na území bezprostredne naväzujúce na územie planín.

- z hľadiska ochrany prírody riešiť v týchto územiach v spolupráci s výskumnými pracovníkmi spôsoby hnojenia pre oblasť prírodných a vodohospodárskych území.

Plošný podiel a vyhraničenie účelových lesov ako i hospodárenie na lesnom pôdnom fonde v nadväznosti na charakter / profil / územia bude potrebné zaistiť spracovaním samostatného odvetvového generelu lesného hospodárstva.

Pre odvedenie a likvidovanie odpadných vôd splaškových z riešeného územia je nanejvýš aktuálne :

- vybudovať kanalizačný komplex pre sídelný útvar a rekreačnú lokalitu Kečovo. Odvedenie odpadných vôd kanalizačným komplexom navrhujeme na ČOV lokalizovanú na území MĽR,

vybudovať kanalizačný komplex pre lokalitu cestovného ruchu Domica, / resp. celého sídelného útvaru Dlhá Ves pokiaľ maďarským riešením ponúknutá kapacita $200 \text{ m}^3/\text{deň}$ vyhovuje / Zaústenie kanalizačného komplexu navrhujeme na ČOV lokalizovanú na území MĽR. Vzhľadom na zložitú konfiguráciu terénu územia je potrebné rozpracovanie tejto koncepcie v podrobnejších stupňoch riešenia.

- Oba návrhy prevodu odpadných vôd z územia ČSSR na územie MĽR sú koordinované s riešením maďarského územia.

Hlavný recipient - rieka Slaná je upravená po Bohúňovo. Povodňové prietoky v roku 1972, 1974 a 1976 preukázali nedostatočnú kapacitu ako aj stabilitu prizmatického koryta, čo si vyžiada čiastočnú rekonštrukciu, resp. riadenie odtokov pomocou umelých retenčných priestorov.

V súčasnej dobe sa prevádzajú regulačné práce na recipiente v úseku Bohúňovo - Plešivec a Rožňava - Nadabula. V rokoch 1979 je plánované započat úpravu v úseku Plešivec - Rožňava, takže po ukončení uvedenej stavby / 7.5RP / bude zabezpečená ochrana územia pred veľkými vodami rieky Slanej v úseku štátna hranica - Rožňava.

Výhľadove v zmysle SVP - 2. vydanie je v etape do roku 1985 navrhovaná vodohospodárska nádrž Bohúňovo na Slanej.

Z hľadiska ochrany územia Slanej pri prietoku maximálnych vôd bola šetrená v štúdiu regulovania odtokov v povodí Hrona, Ipla, Slavnej a Bodvy aj realizácia poldra Slavec, ktorý by znížil špičky povodňových vôd. Vhodné územie pre vytvorenie takéhoto poldra je profil nad Slavcom. Predmetný profil poldra je preto v grafickej časti návrhu zohľadnený.

Rozvoj rozhodujúcich priemyselných aktivít v území vychádza z výhľadových zámerov jednotlivých rezortov. Tieto zábery sú s ohľadom na negatívne vplyvy výrobných činností na životné prostredie v rozpore s našimi zámermi na využitie tohto územia. Okrem toho riešené územie je vyhlásenou chránenou krajinou, chránenou vodohospodárskou oblasťou a chránenou prírodnou oblasťou. Z týchto dôvodov navrhujeme, aby pre dané územie bola vypracovaná samostatná štúdia, ktorá by určila rozvoj sekundárneho sektoru, v súlade s ostatnými funkciami v území.

Cez riešené územie prechádzajú trasy nadradenej sústavy diaľkových a tranzitných plynovodov, ktorých počet sa do roku 1985 rozšíri takto :

- plynovod Bratstvo prierez 700 mm, tlak 5,5 MPa
- plynovody Transgaz I. a II. prierez 2 x 1200 mm, tlak 7,5 MPa
- plynovod Konzorcium prierez 1200 mm, tlak 7,5 MPa.

Výhľad po roku 1985 ešte nie je známy, avšak nemožno vylúčiť, že v danom koridore sa uložia ďalšie plynovody.

Vysokotlakové distribučné plynovody s vysokým tlakom / 2,5 MPa / sú napojené na plynovod Bratstvo v priestore Ardovo.

Vedenie trás plynovodov VVT, cez chránené územie je potrebné prejednať so správou CHKO, aby poškodenie prírodného prostredia bolo minimálne.

Odpadné teplo z kompresorovej stanice tranzitných plynovodov v Jablonove nad Turňou navrhujeme využiť pre poľnohospodárske účely.

Krasové územie s perspektívnymi vodnými zdrojmi musí byť chránené pred nebezpečím znehodnotenia únikom ropných látok.

Z uvedeného dôvodu je potrebné urýchlene realizovať zvláštnu ochranu jestvujúceho ropovodu a to konkrétnym protihavarijným vybavením ropovodu ako aj zvláštnym spôsobom prevádzky a údržby.

Vzhľadom na dopravnú funkciu štátnej cesty čís. II/587 apreradenie hraničného prechodu do MĚR na medzinárodný, je potrebná jej prestavba. V návrhu je nutné stanoviť jej trasu mimo vidiecke osídlenie Dlhá Ves a mimo lokalitu Domica.

Hraničný prechod Domica navrhujeme prekategorizovať na hraničný prechod medzinárodného významu.

Zásady pre usmernenie rozvoja rekr. zóny.

Pri usmerňovaní rozvoja rekr. zóny na čl. strane územného celku Domica - Aggtelek, doporučujeme realizovať v 7. SRP najmä tieto zásady :

- Nechať urýchlene spracovať ÚPD pre najdôležitejšie strediská a to Domica, Plešivec, Gombasek, Krásna Hôrka, Krásnohorsku Dlhú Ves, Zádiel a Turnianske Podhradie, rešpektovať pritom našu koncepciu.
- Doriešiť problematiku liečebného využitia Gombaseckej jaskyne a na základe odborného prieskumu vypracovať návrh opatrení na zloženie negatívneho vplyvu ťažby a spracovania nerudných surovín.
- Vyjadriť aspekty presunu národopisných slávností z Gombaseku do Plešivca alebo inej vhodnej lokality, zabezpečiť výstavbu nového areálu pre ich konanie.
- Vypracovať štúdiu a príslušné technické a ekonomické rozborý budovania viacúčelových vodných nádrží v navrhovaných rekreačných strediskách a základniach, najmä v Krásnohorskej Dlhej Lúke a v Turnianskom Podhradí.
- Vypracovať koncepciu navrhnutých náučno - turistických trás, zabezpečiť ich postupnú výstavbu na československej a maďarskej strane. Doriešiť organizačnú stránku ich využívania včítane prechodu štátnej hranice na určených miestach.

7. Komplexne dobudovať vstupný areál do jaskynnej sústavy Domica.

B/ ÚLOHY NA RIEŠENIE OBDOBÍ VI. 5-ro PLÁNU NA MAĎARSKEJ ČASTI ÚZEMIA

Dva časové horizonty územnoplánovacej koncepcie sú 1985 a 1995.

Druhý z termínov súhlasí s plánovacím obdobím výhľadového národohospodárskeho plánu a prvý so VI. 5-ročným plánom.

Na maďarskej časti priestoru v súčasnosti za priemerný sezónny deň sa vyskytujúca návštevnosť v rámci cestovného ruchu a rekreácie, na základe koncepcie výhľadovo sa zdvojnásobí a dosiahne hodnotu 20.000 návštevníkov.

V prvej etape plánovanej doby / do 1985 / územnoplánovacia koncepcia predpokladá rozvoj s defenzívnym charakterom, navrhované zariadenia majú za úlohu odstraňovanie terajšieho neutešeného stavu a zariadenia zvyšujúce návštevnosť v rámci cestovného ruchu / otvorenie nových jaskynných častí, zariadenia pri vodných plochách, atď / sa môžu zrealizovať skutočne len v druhej etape výhľadovej plánovacej doby.

V záujme odstránenia poškodzovania jaskynného systému :

- Obec Aggtelek má verejný vodovod a preto ešte v prvej etape sa musí vybudovať kanalizačná sieť. / Na uloženie odpadných vôd v súčasnosti využívaný systém je nevyhovujúci vpúšťanie cez ponor Babalyuk do krasových vôd je neprístupné / a preto ako jedine hospodárne riešenie je odvod do potoka Jósva /.
- Kanalizačná sieť obce Jósfaő sa musí vybudovať, odpadové vody hotela Tengersizem a iných obslužných zariadení treba odvádzať tiež do tejto siete.
- odpadové vody zariadení pri jazere Vörös / viď v ďalšom / tiež do tejto čističky treba odvádzať .
- odpadové vody rekreačného priestoru Domica a obce Kečovo je treba zaústiť do tejto kanalizačnej siete.
- pre čistenie horeuvedených odpadných vôd treba pri potoku Jósva pod Jósfaő vybudovať čističku odpadných vôd.

Priame poškodzovanie jaskynného systému zapríčiňuje do jaskyne sa naplavujúca pôda, resp. chemické látky, vyvolané intenzívnym poľnohospodárskym obrábaním bezprostredného vodozberného územia ponorov. Znečistenie sa sústreďuje predovšetkým na okolí ponorov Kis Baradla, Acheron, Zombor-lyuk a v menšej miere pri Nagy Ravasz-lyuk, Bába-lyuk.

Na týchto pomerne malých územiach treba riešiť orníkové obrábania, používanie chemikálií a treba zabezpečiť trvalé lesné krytie, resp. zriadiť lúky.

V záujme vylúčenia terajšieho nerovnomerného rozdelenia cestovného ruchu :

- v prvej etape sa môže navrhnúť práchodné zvyšovanie ubytovacej kapacity na území medzi jazerom Tengetszem a parkoviskom, vybudovaním drevených chatiek / 40 miest /, ktoré budú vyhladove premiestnené v súvislosti s výstavbou campingu v údolí Kopolya.
Na realizáciu uvedeného disponibilné územie neumožňuje vybudovať viac ako 10 chatiek ani na prechodnú dobu.
- K účinnému uspokojeniu turistických ubytovacích nárokov užšieho priestoru Aggtelek - Jósvalö slúži v prvej etape navrhované vybudovanie campingu s kapacitou 300 miest / údolie Kopolya /.
- Taktiež v záujme znižovania preťaženia jaskynného vstupu pri Aggteleku treba rozvíjať okolie vstupu pri Vöröstó.

V bezprostrednej blízkosti jaskynného vstupu sa vyžaduje zriadenie kancelárie cestovného ruchu / informácie, manipulácia so vstupenkami, atď. / reštaurácia, resp. ďalšie rozširovanie parkoviska. Vyššie spomínané objekty musia byť umiestnené v jednej budove, ktorá bude navrhnutá z hľadiska vhodnosti do krajiny. Ďalšie parkoviská, v 2-3 menších častiach sa majú vybudovať bez narušenia terénu.

Úplná realizácia horeuvedených zariadení cestovného ruchu je podmienená výstavbou odvodu a čistenia odpadných vôd, spomínaného v predošlom / Koncepciou navrhovaného vybudovania prepojovacej cesty cez územie Galyaságu, spájajúcej Perkupu s priestorom Aggtelek - Jósvalö, hrá významnú úlohu v rovnomernejšom rozdelení cestovného ruchu. Navyše sa môže považovať za investíciu, ktorá zabezpečuje podmienky rozvoja / viď v ďalšom /.

V záujme rozvoja iných výletných cieľov, odľahčujúcich vstupy do jaskýň:

- Na puste Szelce, prihliadnúc k výhľadovej kapacite sa má zriadiť lesné parkovisko s kapacitou 300 miest, lesopark sa má rozvíjať ďalej v smerom údolia potoka Ménes a taktiež v tomto priestore sa má zriadiť obora.

Z prípadu na prípad sa vyskyjúce obchodné a reštauračné nároky sa môžu supokojit autobusom. Zariadenia lesoparku vyžadujú ontenzívnu údržbu. Modernizácia, rozširovanie a spevnenie povrchu terajšej cesty nižšej triedy v Szelcepuszta sa stane nutnosťou.

- Možno navrhnuť vybudovanie prípojovej cesty do Tornakápolny, pred sídelným útvarom vybudovanie parkoviska na mieste s pekným výhľadom a renováciou kostola s historicko-chráneným charakterom. V Tornakápolne s maľovaným kasetovým stropom a vybudovanie verejného hydrantu.

- V záujme prijímania mototuristov zaujímajúcich sa o spoznanie širšieho priestoru je potrebná rekonštrukcia na území sa nachádzajúcich historických kostolov / Tornaszentandrás, Szalonna /, vytvorenie parkoviska pred parkom v Tornanácske, v ich blízkosti zriadenie bufetov a reštauračných zariadení.

V záujme zabezpečenia ďalšieho rozvoja :

- Výstavba prepojovacieho cestovného úseku medzi Egerszög a cestou č. 2603, ktorý spojí Perkupu cez územie Galyaság s priestorom Aggtelek - Jösvafö.

Podmieňuje realizáciu vnútorného cestovného **okruhu** cestovného ruhu a v ďalšom :

- vylepšenie zapojenia sídelných útvarov Szölosardó, Teresztenye, Égerszög navrhovaných za rekreačné dediny do cestnej siete a do cestovného ruchu, zapojenie navrhovanej lesnej rekreačnej bázy na okolí jaskyne Szabadság do cestnej siete a do cestovného ruchu, vytvorenie cestovného napojenia jaskyne Béke navrhovaného na využitie v cestovnom ruchu, vytvorenie prepojenia táborového centra navrhovaného pri vodnej nádrži na potoku Rét s jaskyňou Baradla.
- V záujme zásobovania vodou zariadení existujúcich pri vodnej nádrži u Rakaca a v ďalšom navrhovaných rekreačných zariadení vyžaduje sa prepojenie vodného zásobovacieho systému Meszes - Szalonna so Severoborsodským regionálnym systémom. Potrebné vedenie sa musí vybudovať do roku 1985. Na čistenie odpadných vôd horeuvedených zariadení treba vybudovať čističku odpadných vôd, príjmom vyčistených odpadových vôd vude Bodva.
- Úsek potoka Rakaca nad nádržou, resp. nádrž sa musí chrániť od koncentrovaných a difúzných nečistôt predovšetkým poľnohospodárskeho pôvodu. Dodržanie horeuvedeného nároku je podmienkou k využívaniu jazera na kúpanie.
- Obmedzenie, resp. postupné zrušenie povrchovej banskej činnosti je potrebné z hľadiska ochrany krajiny so zvláštnym zreteľom na údolie potoka Telekes.

Iné úlohy / rekonštrukcie stavieb - ich využívanie, resp. rôzne opatrenia

- Hotel Cseppkö v Aggteleku sa má zrekonštruovať, je žiadúce prevádzkovaníe, pôvodne za samoobslužnú jedáleň projektovanej miestnosti / v súčasnosti funguje ako bar / na účely, ktorému mala slúžiť, pribudovanie terasovej časti hotela na bar je možné.

Uloženie výstavy v hoteli Barlang v Aggteleku ani pri usporiadaní expozície na úrovni sa nedá považovať za konečné, je žiadúce určenie nového na tieto účely vhodného objektu, pranesenie výstavby a rozvoj objektu za múzeum.

- Jósvalfö zariadenia viažúce sa na jazero Tengersizem, hrádzový systém jazera, bazén a stav stavebných objektov na jeho okolí sú zlé, ich rekonštrukcia je potrebná.

Základným predpokladom územného plánu je majetkové usporiadanie uvedených území.

- Proklasifikácia hraničného prechodu Aggtelek - Domica za medzinárodný v rámci československo - maďarskej spolupráce je potrebná aj z hľadiska prestavby súčasného zariadenia na určený cieľ.

- Z hľadiska presne určených úloh uvedených v tejto územnoplánovacej koncepcii, resp. ich zosúladenia v rámci územného plánu, podľa dôležitosti je potrebné vypracovať nasledovné územné plány a urbanistické štúdie :

1. Územný plán skupiny sídelných útvarov Aggtelek - Jósvalfö - Égerszög. / V rámci horeuvedeného územného plánu plán systému odvodu, resp. čistenia odpadových vôd priestoru Dlhá Ves - Domica - Aggtelek - Jósvalfö /.
2. Urbanistická štúdia rozvoja Jósvalfö, Égerszög, Teresztenye, Szölösardó, Varbóc za rekreačné dediny, plán opatrení na udržanie vyludňujúcich sa dedín v živote.

3. Urbanistická štúdia prepojavacieho cestovného úseku medzi Égerszög a cestou 2603.
4. Modifikácia podrobného územného plánu rekreačného územia okolo jazera Rakaca.
5. Urbanistická štúdia vodnej nádrže na potoku Rét a pri nej navrhovaného tábora centra.
6. Územný plán lesného parku a obory na puste Szolce.
7. Územný plán ochránenej krajinnej oblasti Aggtelek vrátane povrchových zariadení cestovného ruchu.
8. Plány sťahujúce sa k jaskyniam, resp. k navrhovaným jaskyniam vybudovaných pre účely cestovného ruchu.

